МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту

“_____” _____ 2023 р.

Зав. кафедри, д.е.н., професор

_____ **Мельник Л.Ю.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ В ПРАТ «ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» М. ОЛЕКСАНДРІЯ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконала – студентка 2 курсу, групи 21 м-о

освітньої програми «Облік і оподаткування»

спеціальності 071 Облік і оподаткування

Пічкуренко Оксана Олександрівна

Науковий керівник – к.е.н., доцент

Аніщенко Галина Юріївна

Умань – 2023

Реферат

на кваліфікаційну роботу магістра: «Облік і оподаткування операцій з виробничими запасами в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» м. Олександрія Кіровоградської області»
студентки факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва
Пічкуренко Оксани Олександрівни

Актуальність теми зумовлена тим, що виробничі запаси становлять значну частину в активах будь-якого підприємства, тим більше промислового. Через їх важливість у забезпеченні стабільності виробництва та значний вплив на фінансовий стан підприємства вони перебувають у центрі уваги. Оскільки координація поточної діяльності підприємства безпосередньо стосується виробничих запасів, тому дані про їх наявність, рух та забезпеченість є досить важливими при прийнятті управлінських рішень, що має бути інформаційно забезпечено. Головним джерелом при цьому є бухгалтерський облік. Від коректності облікових даних про купівлю та використання виробничі запасів, своєчасності документування залежить також можливість уникнення застосування санкцій з боку податкових контролюючий органів. Це вказує на актуальність проведення досліджень та визначає потребу у пошуку досконалих шляхів та пропозицій з удосконалення методики обліку операцій із виробничими запасами.

Кваліфікаційна робота основана на аналізі даних підприємства легкої промисловості та законодавчих документів у сфері обліку і оподаткування, теоретичного матеріалу наукових статей і практичних видань за предметом досліджень. Структурно робота складається з трьох розділів. Основний обсяг роботи складає 54 сторінок. У роботі є 7 рисунків, 14 таблиць, а також 1 додаток. Кількість використаних джерел становить 46 найменувань.

Мета даної кваліфікаційної роботи – вивчення теоретичних і практичних положень обліку операцій з виробничими запасами та їх оподаткування у приватному акціонерному товаристві «Олександрійський хлібозавод» м. Олександрія Кіровоградської області.

Перший розділ – теоретичний. У ньому розкрито теоретико-методичні основи обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами, зокрема аналіз положень нормативно-правового забезпечення та основних проблем на досліджуваній ділянці облікової роботи.

Другий розділ – практичний, в якому охарактеризовані організаційно-економічний та фінансовий стан діяльності підприємства, його облікової політики, організації та стану обліку виробничих запасів та оподаткування операцій з ними.

Третій розділ – практичний і розкриває шляхи удосконалення обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами з врахуванням особливостей облікового процесу обраного підприємства.

Резюме: у кваліфікаційній роботі магістра на прикладі приватного акціонерного товариства «Олександрійський хлібозавод» м. Олександрія Кіровоградської області досліджено облік і оподаткування операцій з виробничими запасами.

Ключові слова: запаси, виробничі запаси, оцінка запасів, документування, непрямі податки, податковий кредит, компенсаційні зобов’язання.

Summary: in the master's qualification work the accounting and taxation of operations with production stocks were studied on the example of the private joint-stock company"Olexandriysky Hlibozavod" of Oleksandriy, Kirovohrad region.

Keywords: stocks, inventories, inventory valuation, documentation, indirect taxes, tax credit, compensation obligations.

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ 6

РОЗДІЛ ІІ. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА, АНАЛІЗ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ, СТАНУ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ 13

2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства 13

2.2. Облікова політика підприємства та стан обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами 28

РОЗДІЛ ІІІ. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ 39

ВИСНОВКИ 50

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 55

ДОДАТКИ 62

ВСТУП

Виробничі запаси становлять значну частину в активах будь-якого підприємства, тим більше промислового. Через їх важливість у забезпеченні стабільності виробництва та значний вплив на фінансовий стан підприємства вони перебувають у центрі уваги. Оскільки координація поточної діяльності підприємства безпосередньо стосується виробничих запасів, тому дані про їх наявність, рух та забезпеченість є досить важливими при прийнятті управлінських рішень, що має бути інформаційно забезпечено. Головним джерелом при цьому є бухгалтерський облік. Від коректності облікових даних про купівлю та використання виробничі запасів, своєчасності документування залежить також можливість уникнення застосування санкцій з боку податкових контролюючий органів. Питання обліку виробничих запасів є досить вивченими і широко досліджуваними серед вітчизняних науковців та практиків. Їм присвячено праці Александрової Є.Д., Безкоровайної Л.В., Бутинця Ф.Ф., Голова С.Ф., Костюченко В.М., Гончарова Ю.В., Кравченко І.В., Кононенко, В.А., Михайловиної С.О., Оляднічук Н.В., Петренко Н.І., Чумака О.В., Янчук В.І. та інших. Разом з тим проблеми оподаткування розглядаються не так активно і більше увага у фахових та професійних виданнях зосереджується на пошуку шляхів вирішення ситуативних проблем. Тому дуже важливо провести власні дослідження щодо обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами та узагальнити результати, які б враховували вимоги сучасності.

Мета досліджень кваліфікаційної роботи магістра полягає у розкритті особливостей обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами та пошуку шляхів удосконалення обліку з врахуванням специфіки бази дослідження. Досягнення зазначеної мети забезпечили наступні завдання:

– дослідити теоретичні й методичні основи обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами через з’ясування нормативної бази, сучасних проблем у теорії й та на практиці, способів їх подолання;

– проаналізувати фінансово-економічний стан суб'єкта господарської діяльності;

– зробити висновки про стан використання виробничих запасів на підприємстві;

– розкрити основні складові облікової політики підприємства та специфіку організації облікової та податкової роботи;

– охарактеризувати стан обліку операцій з виробничими запасами та їх оподаткування;

– встановити та обґрунтувати напрями удосконалення обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами.

Об'єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку виробничих запасів та оподаткування операцій з ними.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних положень щодо обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами.

За базу досліджень обрано приватне акціонерне товариство «Олександрійський хлібозавод» м. Олександрія Кіровоградської області (далі ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»), результати діяльності якого досліджено за 2018 -2022 роки. Для проведення досліджень були використані Господарський та Податковий кодекси України, Закони України, накази Міністерства фінансів України, а також річна фінансова звітність підприємства, дані бухгалтерського обліку. Аналіз даних та формування висновків стали можливим за рахунок використання комплексу методів досліджень: загальнонаукових (монографічний, аналіз і синтез); економічних (абсолютних, середніх і відносних величин, порівняння, структурних співвідношень, рядів динаміки, кореляційний); спеціальні методи бухгалтерського обліку (документація, рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис, інвентаризація, баланс та звітність).

РОЗДІЛ І
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

З розвитком ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в нашій державі закладаються нові вимоги до бухгалтерського обліку як до основного інструменту контролю за веденням господарської діяльності та рівнем використання його матеріально-технічної бази. Серед матеріальних ресурсів підприємств запаси посідають чималу частку. Вони також важливі адже є основою для створення готової продукції, забезпечують безперебійність виробництва, а їх достатність є основою стабільності господарської діяльності.

Управління підприємством вимагає систематичної інформації про здійснення господарських процесів, наявність ресурсів, їх використання про фінансові результати. Процеси постання, виробництва та реалізації неможливі без участі виробничих запасів, які відіграють важливу роль на кожній з наведених стадій кругообігу господарських засобів. Основним джерелом такої інформації є дані поточного бухгалтерського обліку, які систематизуються у звітність.

На сьогодні значно розширюється коло користувачів облікової інформації. Крім працівників, банків, інвесторів / власників значний інтерес проявляють податків та фінансові служби, органи державної статистики та управління. Тому достовірність даних бухгалтерського обліку визначають якість звітної інформації. Виробничі запаси активно використовуються для встановлення цілого рядку показників фінансового стану, а тому для постійного підвищення якості обліково-звітної інформації потрібно вирішувати проблеми, які існують на ділянці бухгалтерського обліку виробничих запасів. Цим питанням присвячено наукові праці таких науковців як: Александрова Є.Д., Безручук С.Л., Безкоровайна Л. В., Бутинець Ф. Ф., Голов С.Ф., Костюченко В.М., Гончаров

Ю.В., Кравченко І.В., Кононенко, В. А., Цупаленко Ж. П., Михайловина С.О., Оляднічук Н.В., Петренко Н.І., Чумак О.В., Янчук В.І., Кипоренко О.В. та інші. У той же час наукові праці свідчать про те, що досі залишаються дискусійні положення і важливі питання обліку виробничих запасів, які потребують пошуку нових підходів для їх вирішення. Разом з тим проблеми оподаткування розглядаються не так активно і більше увага у фахових та професійних виданнях зосереджується на пошуку шляхів вирішення ситуативних проблем.

Нормативну базу організації та ведення обліку й оподаткування операцій зв виробничими запасами становлять:

– Господарський кодекс України [10], Податковий кодекс України [30];

– Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [37];

– національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі НП(С)БО) № 1 «Загальні вимоги до фінансово звітності» [24] та № 9 «Запаси» [25] та його міжнародний аналог – МСБО 2 «Запаси» [22];

– Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарський операцій підприємств і організацій України [13, 29];

– Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань [34];

– Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [33], Типові форми первинних облікових документів з обліку сировини і матеріалів [41], Методичними рекомендаціями по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку [39].

Крім національних законодавчих документів на досліджуваній ділянці обліку варто враховувати наявність кращого досвіду та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (далі МСБО), зокрема «Запаси» [22]. Незважаючи на те, що національні облікові стандарти побудовані на основі міжнародних, існують окремі розбіжності в частині обліку запасів. Порівнюючи дані документи

Александрова Є.Д. та Безручук С.Л. прийшли до висновку що рядом параметрів вітчизняний стандарт є значно ширшим, ніж його міжнародний аналог [2]. На нашу думку, ці розбіжності обумовлені специфікою національної облікової системи. Повна гармонізація та модернізація обліку в Україні можлива після розробки системи правових засад та методологічних підходів ведення обліку та складання звітності.

Виробничі запаси належать до облікової групи «запаси», які згідно НП(С)БО 9 «Запаси» [25] трактуються як активи, які:

– утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;

– перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

– утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Для побудови політики ефективного управління виробничими запасами необхідно дотримуватись ряду положень, які є передумовами правильної організації обліку запасів на промислових підприємствах. На думку Г.С. Єрморенко та Б.О. Шумляєва до них слід віднести [12]:

1) раціональна організація складського господарства;

2) розробка номенклатери запасів;

3) наявність інструкцій з обліку виробничих запасів;

4) правильне групування (класифікація) запасів;

5) розробка норм витрачання запасів.

При вирішенні актуальних питань бухгалтерського обліку запасів необхідно врахувати та вирішувати наступні завдання:

1) щодо організації бухгалтерського обліку [12]: контроль за своєчасним повним оприбуткуванням запасів, коректна їх оцінка при надходженні та вибутті; доречність певних методів оцінки; розрахунок фактичної собівартості

витрачених матеріалів, та їх залишків за місцями зберігання; виявленням усіх витрат на придбання запасів та визначення їх первісної вартості; контроль за правильністю використання малоцінних та швидкозношуваних предметів; забезпечення своєчасного документального оформлення операцій з руху запасів; відображення операцій з обліку запасів у регістрах бухгалтерського обліку;

2) щодо податкової роботи [31, 32]: контроль за реєстрацією вхідного ПДВ при придбанні виробничих запасів, своєчасністю реєстрації податкових накладних при реалізації продукції. контроль за рухом запасів та дотримання їх використання за призначенням, формування компенсуючих зобов'язань з ПДВ.

Ще однією проблемою обліку запасів є їх належна оцінка як при надходженні, так і при вибутті. Зокрема, Ю.В. Гончаров, І.В. Кравченко та О.В. Чумак [11, 43] наголошує на проблемі формування первісної вартості запасів і відображення її на рахунках бухгалтерського обліку, обліку витрат по зберіганню запасів та вибору методу оцінки вибуття запасів. Із шести методів оцінки вибуття запасів, які містились у першій редакції П(С)БО 9 «Запаси» [25], на даний момент є п'ять. Незважаючи на можливість вільного їх вибору залишається не вирішеним питання ефективності їх використання в бухгалтерському обліку. Оцінка запасів залежить від їх подальшого використання: для власних потреб чи для реалізації. Незважаючи на це оцінка запасів значно впливає на формування фінансового результату за звітний період. Методи оцінки запасів у вітчизняному та міжнародному стандарті схожі та базуються на подібних принципах. Разом з тим на основі Методичних рекомендацій по вдосконаленню методів оцінки вибуття виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень в сільськогосподарських підприємствах [20] можна застосовувати деякі їх інтерпретації. Так, для середньозваженого методу в альтернативі можливе його застосування у варіанті постійного списання, уточнення середньозваженої ціни здійснюється за фактом надходження кожної

нової партії запасів. Також запропоновані методи: найменшої собівартості запасів ЧІФО та найбільшої собівартості запасів ЕІФО (табл 1.1).

Використання вказаний методів оцінки вибуття виробничих запасів дає можливість в системі управлінського обліку забезпечити керівництво суб'єктів діяльності важливою інформацією для визначення точки беззбитковості виробництва продукції, формування цінової політики на вироблену продукцію та визначення фінансових результатів діяльності підприємства. Нині підприємства вільні у виборі методів оцінки запасів при вибутті, тому можуть обирати той з них, який найкраще відповідає внутрішнім запитам.

Таблиця 1.1

Зміст сучасних методів оцінки запасів при вибутті

Назва методу	Зміст методу	Переваги
ЧІФО (cheapest – in – first - out) тобто "найдешевший в – перший із"	Базується на припущені, що з початку вибувають найдешевші запаси, які першими відпускаються у виробництво (продажу та іншому вибутті)	Надає нам можливість вкрай мінімізувати вартість використаних виробничих запасів у собівартості окремої продукції
ЕІФО (expensive – in – first - out), тобто "найдорожчий в – перший із"	Базується на припущені, що з початку вибувають найдорожчі запаси, які першими відпускаються у виробництво (продажу та іншому вибутті)	Рахунок віднесення виробничих запасів із більшою закупівельною ціною до собівартості продукції, яка має більш вигідне становище із реалізацією на ринку

Також потребує покращення організація обліку виробничих запасів. Якщо облік в бухгалтерії підприємств автоматизований, то у його структурних підрозділах з цим можуть бути проблеми. При невеликій номенклатурі запасів він досі ведеться в ручну. Проте, запровадження автоматизованого складського обліку дозволяє розв'язати наступні завдання обліку [12]:

– контроль за виконанням договірних зобов'язань за кожним постачальником;

– відхилення фактичних матеріально-виробничих запасів від нормативних;

– спостереження за рухом матеріально виробничих запасів за місцями зберігання і споживання.

Дійсно комп’ютеризація обліку виробничих запасів дозволить вирішити проблему аналітичного обліку та інтегрувати складський облік у єдину систему. При цьому збільшення аналітичних рахунків не потребує додаткового найму працівників, бо при застосуванні комп'ютерної техніки можна ефективно вести аналітичний облік з будь-яким рівнем деталізації та широкою номенклатурою аналітичних об'єктів.

Додаткових питань у практиці виникає що коректності обліку транспортно-заготівельних витрат. У діючому стандарті 9 «Запаси» описано методику їх відокремленого обліку та щомісячного розподілу. Разом з тим не чітко вказано аналітичну глибину обліку таких витрат: чи це потрібно відривати один аналітичний рахунок на транспортні витрати відносно усіх виробничих запасів чи окремі аналітичні рахунки до кожного субрахунку. Підтримуємо думку практиків [17], що більш доречно деталізувати транспортно-заготівельні витрати за кожною групою цінностей (за субрахунками) та визначати стільки ж середніх відсотків розподілу витрат з метою наступного їх включення до витрат за каналами використання самих запасів.

Саме аналітичний облік лежить в основі аналізу виробничих запасів, який потрібно здійснювати за різними напрямками. Так, Янчук В.І. та Кипоренко В.О. пропонують виробничі запаси класифікувати за різними ознаками: за функціями, за місцем розміщення, за способом використання, тощо [44]. Проте даний список не повним і Свистун Л та Калініченко А. доповнюють даний перелік додатковими ознаками, наведеними на рисунку 1.1 [46].

Для полегшення ведення податкового обліку та складання звітності пропонується на підприємстві впровадити доповнення до робочого плану рахунків для податкового обліку, який би враховував би відображення даних для складання різноманітних розрахунків та формування податкової звітності.

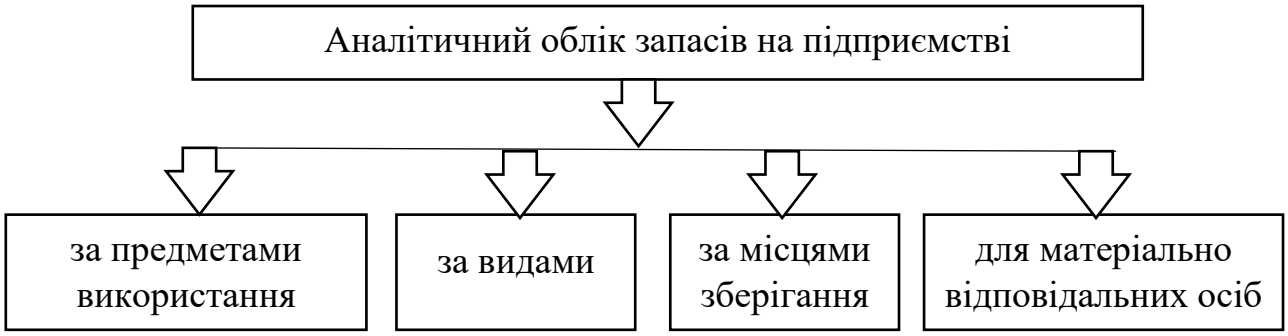

Рис. 1.1. Порядок ведення аналітичного обліку запасів [46].

Протягом звітного періоду складати накопичувальні відомості та журнали безпосередньо з податкових платежів та відрахувань з рахунками податкового обліку. Справа в тому, що облік придбаних запасів та непрямих податків, які до них відносяться, є розрізнені у бухгалтерських записах, а при необхідності донарахування компенсуючих зобов'язань з часом може втрачатись контроль за окремими операціями. Через це облік запасів і ПДВ, що нараховувався як кредит при цьому повинен бути інтегрованим.

Таким чином, використання якісного інформаційного забезпечення та сучасних методів аналізу виробничих запасів важливі фактори, що впливають на ефективність діяльності підприємства. Це може бути забезпечено виключно завдяки раціональної організації та ведення обліку запасів. Одночасно коректне відображення операцій із запасами в обліку і звітності вирішує питання формування інформаційної бази для податкових розрахунків та дозволить уникнути податковий санкцій.

РОЗДІЛ ІІ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА, АНАЛІЗ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ, СТАНУ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» (код ЄДРПОУ 00378738) є суб'єктом діяльності, яке зареєстровано у Кіровоградській області, м. Олександрія, вул. Анатолія Кохана, 11 (індекс 28000). Підприємство функціонує за ринку хлібопродуктів з квітня 1996 року вже понад 27 років, виконуючи при цьому досить важливу економічну та соціальну функцію.

Обравши вид діяльності з виробництва хліба та хлібобулочних виробів, товариство забезпечує продовольчу безпеку у Кіровоградській області, обслуговуючи потреби населення, лікарень, освітніх закладів та закладів громадського харчування Олександрійської міської громади, Олександрійського та прилеглих районів. Серед зареєстрований видів економічної діяльності основним є виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання (код КВЕД 10.71). до додаткових видів діяльності належать:

– роздрібна торгівля хлібобулочними виробами, борошняними та цукровими кондитерськими виробами в спеціалізованих магазинах (код КВЕД 47.24);

– вантажний автомобільний транспорт (код КВЕД 49.41).

Товариство перебуває у приватні власності. Розмір його статутного капіталу складає 170,5 тис. грн. Засновниками та кінцевими бенефіціарами, які мають прямий вирішальний вплив є Табалов Сергій Олександрович та Півнєв Ігор Олександрович, які володіють часткою статутного капіталу юридичної особи на 38,00 % та 35,28 % відповідно.

Як окрема одиниця ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» має майно, що представлено приміщеннями, спорудами, обладнанням, транспортними засобами, лабораторним устаткуванням, обчислювальною технікою тощо. З даних таблиці 2.1 можна зробити висновок про фондові ресурси підприємства. За наведений період їх вартість за середньорічними показниками зросла на 7,4 млн. грн., що склала 226,8% приросту. Зокрема така тенденція обумовлена за рахунок придбання нових основних засобів, повернення засобів зі складу фінансових інвестицій та переоцінки. Динаміка первісної вартості вказує, що сума інвестицій за останні п’ять років досягла 14,3 млн. грн. Саме за рахунок цього майно хлібопекарського підприємства було поповнено досить суттєво і фактично збільшилось в 3,5 рази проти базового року. Проте негативним є фактор зростання накопиченого зносу. Оскільки основні засоби були введені в експлуатацію, то відповідно їх вартість є основою для нарахування щомісячних амортизаційних відрахувань. Через розширення бази нарахування зносу,

Таблиця 2.1

Наявність та стан використання основних засобів у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»

Показники	2018р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2018 р.	
						сума, тис. грн.	приріст, %,
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.: залишкова	3256,0	6861,5	10786,0	10685,0	10641,5	7385,5	226,8
первісна	5749,0	12932,0	20482,5	20069,5	20021,5	14272,5	248,3
накопичений знос	2493,0	6070,5	9696,5	9384,5	9380,0	6887,0	276,3
Коефіцієнт зносу, %	76,6	88,5	89,9	87,8	88,1	11,6 в.п.	х

автоматично зростає і результат. Темпи приросту амортизаційних відрахувань є значно вищими і за 2018-2022 рр. склали 276,3% проти 248,3% за первісною вартістю, що й стало основною причиною змін балансової вартості основних засобів.

За рівнем співвідношення накопиченого зносу до загальної вартості основних засобів було встановлено їх коефіцієнт зносу, рівень якого засвідчує надзвичайно високу міру. Якщо у 2018 р. наявні матеріально-речові цінності тривалого строку служби були зношені на 76,6%, то за останні рік – вже на 88,1%, що на 11,6 в.п. вище. Якщо не розробити інвестиційну політику підприємства, то на наступні роки ситуація збережеться, а стан основних засобів лише погіршуватиметься.

Про рівень ефективності основних засобів у ПАТ «Олександрійський хлібозавод» можна висловити судження з розрахункових показників таблиці 2.2. Зокрема, через придбання основних засобів рівень забезпечення мав позитивну тенденцію. У розрахунку на одного середньорічного працівника збільшилась капіталозабезпеченість на 2,7 млн. грн., що є гарною передумовою для трудової віддачі. Разом з тим, ми спостерігаємо негативну тенденцію капіталомісткості, оскільки вартість основних засобів, яка припадає на 1 грн. доходів від реалізації поступово зростає з 10,95 грн. до 55,77 грн. Тобто, це свідчить про те, що новопридбана техніка не забезпечує належного обсягу приросту виробленої продукції, і кожна додаткова гривня реалізованих хлібобулочних виробів забезпечується із значно більшими фондовими ресурсами.

Капіталозабезпеченість скоротилась майже в 5 разів, адже у 2018 році з кожної гривні наявних основних засобів було вироблено 91,32 грн. товарної продукції, то у 2022 р. – лише 17,93 грн.

Ці показники означають, що підприємству доцільно поліпшувати матеріальну віддачу інвестицій, реалізованих у основних засобах.

Таблиця 2.2

Забезпеченість та ефективність використання основних засобів у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»

Показники	2018р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2018 р.	
						сума, тис. грн.	приріст, %,
Припадає основних засобів на: – одного середньорічного працівника, тис. грн.	638,8	1436,9	3413,8	3344,9	3336,9	2698,1	422,4
– на 1 грн. доходів від реалізації продукції (послуг), грн.	10,95	23,26	54,04	52,54	55,77	44,8	409,3
Отримано доходів від реалізації продукції (послуг) у розрахунку на 1 грн. основних засобів, грн.	91,32	42,99	18,50	19,03	17,93	-73,4	-80,4
Отримано чистого прибутку (збитку) на 1 тис. грн. основних засобів, грн.	-82,28	-0,08	0,98	0,70	0,95	83,2	-101,2

Наявні основні засоби використовуються неефективно, бо у 2018-2019 рр. на кожну гривню залучених активів було отримано по 82,28 та 0,08 грн. збитків, то у наступних роках, хоч і почали отримувати чисті прибутки, але рівень норми рентабельності здійснених інвестицій є досить низький і за останні три роки коливався навіть не перевищивши і 1 грн.

Що стосується трудових ресурсів, то підприємство має дуже мало працівників у штатному розписі та фактично. Потреби у працюючих закриваються шляхом укладення короткочасних угод цивільно-правового

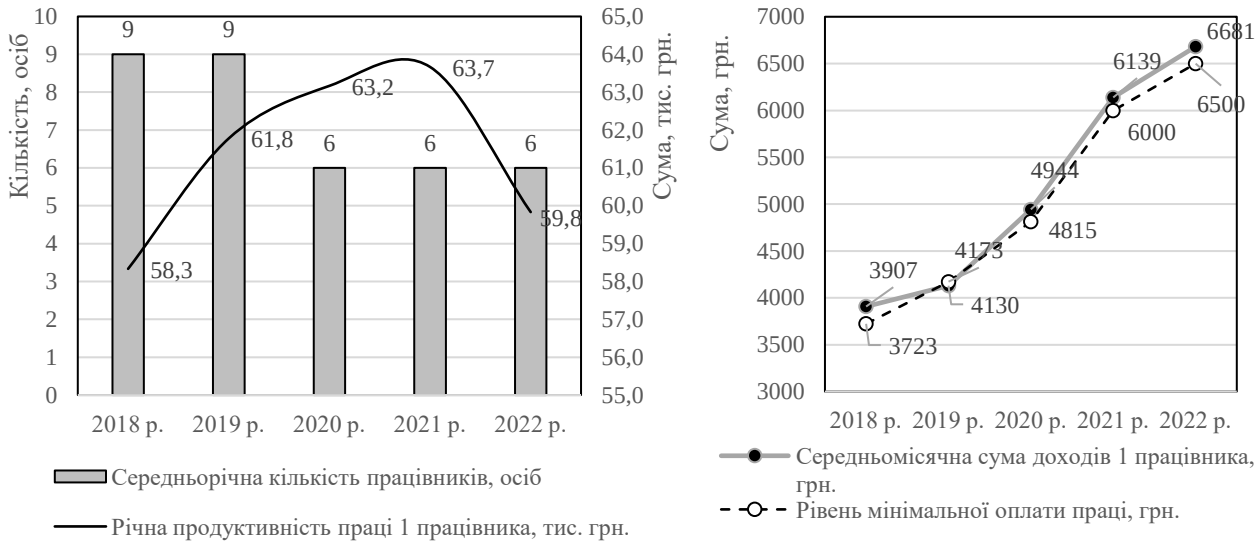

Рис. 2.1. Динаміка трудових ресурсів, рівня середньомісячних доходів та річної продуктивності праці в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» *

* Умовні позначення: рівень мінімальної оплати праці за 2020 рік через двоетапне підвищення усереднено за методом середньозваженої

характеру. Всього у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» працює 6 осіб. Їх кількість у 2018-2019 рр. складала 9 працівників. До числа працюючих належить: керівник, головний бухгалтер, завідувач виробництвом, технолог, завідувач складом, завідувач магазином. Річна продуктивність праці має змінну тенденцію, адже перших чотири роки періоду дослідження спостерігалось зростання виручки, отриманої на підприємстві, у розрахунку на одного працівника з 58,3 до 63,7 тис. грн., і лише за останній рік виручка скоротилась до 59,8 тис. грн., досягши при цьому рівня 2018 р. Тобто, приросту трудовіддачі порівняно з поліпшенням матеріально-технічної бази не спостерігається. За рівнем оплати праці ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» дотримується законодавчих вимог щодо нарахуванням працівникам мінімальної заробітної плати, фактичний рівень заробітку одного працюючого є вищим, ніж гарантований державою, на 2 %.

Дані динаміки матеріальної бази на основі статей активу балансу (табл. 2.3) вказують, що найбільш динамічною є сума необоротних активів за рахунок

Таблиця 2.3

Динаміка та структура активу балансу в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»

Статті балансу	Сума, тис. грн.						Питома вага, %					
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
I. Необоротні активи												
Основні засоби:	3633	2879	10844	10728	10642	10641	23,4	20,8	50,4	50,0	61,0	61,0
первісна вартість	6488	5010	20854	20111	20028	20015	41,8	36,2	96,9	93,8	114,9	114,7
знос	2855	2131	10010	9383	9386	9374	18,4	15,4	46,5	43,8	53,8	53,7
Інші фінансові інвестиції	3999	3999	3999	3998	–	–	25,7	28,9	18,6	18,7	–	–
Усього за розділом I	7632	6878	14843	14726	10642	10641	49,1	49,7	69,0	68,7	61,0	61,0
II. Оборотні активи												
Запаси	6626	6582	6584	6581	6581	6572	42,6	47,5	30,6	30,7	37,8	37,7
у т. ч. виробничі запаси	6626	6582	6584	6581	6581	6572	42,6	47,5	30,6	30,7	37,8	37,7
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	552	351	50	16	34	79	3,6	2,5	0,2	0,1	0,2	0,5
Дебіторська заборго-ваність за розрахун-ками: за виданими авансами	552	26	–	–	–	–	3,6	0,2	–	–	–	–
з бюджетом	–	–	17	7	19	17	–	–	0,1	0,0	0,1	0,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	175	4	16	128	130	122	1,1	0,0	0,1	0,6	0,7	0,7
Гроші та їх еквіваленти	1	5	2	4	27	20	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1
Усього за розділом II	7906	6968	6669	6736	6791	6810	50,9	50,3	31,0	31,4	39,0	39,0
Баланс	15538	13846	21512	21462	17433	17451	100,0	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0

основних засобів (на 13,5 млн. грн.), у той час, як оборотні активи номінально навіть скоротились (на 1,1 млн. грн.). У такому співвідношенні майно товариства є менш маневреним. Це також доведено структурою активів, адже за останні п'ять років відбулись суттєві зміни за рахунок розширення частки основних засобів та скорочення оборотних. Пропорції при чому становили: на кінець 2017 р. – на 1 грн. необоротних активів припадало 1 грн. оборотних активів (1:1), то на таку ж дату 2022 р. – на 1 грн. необоротних активів припадало – 60 коп. (1,6:1). Зміна співвідношень між розділами залежить від змін, насамперед, окремих видів майна. Якщо необоротні активи, що представлені переважно основними засобами, зросли у своїй часті зв оцінці за залишковою вартістю із 23,4% до 61,0 %, то інші фінансові інвестиції, які рахували на балансі хлібозаводу впродовж 2017-2020 рр. – припинились і знову перейшли у склад основних засобів. Також була проведена переоцінка основних засобів, які завершили термін нарахування зносу, на який вони були розраховані, але виявилось, що вони придатні для подальшого використання.

Серед статей групи оборотних активів найбільшими зміна характеризуються статті дебіторської заборгованості. Сумарно вони скоротились на 1,1 млн. грн., у тому числі на 473 тис. грн. за розрахунками з покупцями і замовниками та на 552 тис. грн. за розрахунками за виданими авансами, інша поточна дебіторська заборгованість – на 53 тис.грн. Але підприємство за останні три роки наростило дебіторську заборгованість з бюджетом. Частка таких активів не значна – лише 0,1 %, але її наявність утворилась за рахунок збільшення на кінець року операцій з придбання, ніж за операціями з продажу, а також авансової оплати податку на прибуток. 37,7-47,5 % від вартості майна припадає на виробничі запаси, динаміка яких буде проаналізована окремо. На кінець року приростом характеризується стаття грошових коштів та їх еквівалентів – на 19 тис. грн. Проте в загальному зростанні ці статті не мали переваги над, скороченням за дебіторською

заборгованістю та запасами. Серед усіх оборотних активів на частку оборотних активів припадало 50,9 – 39,0 %.

Усі це майно сформовано за рахунок джерел, динаміка та структура яких відображена у таблиці 2.4. Так само, які і активи, джерела формування збільшились на 1,9 млн. грн., або на 12.3 %. Така зміна обумовлена за рахунок власного капіталу та поточних зобов'язань. Через збитковість ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» найбільша стаття власних джерел – нерозподілені прибутки (непокритий збиток) має від'ємне значення. Дана величина повністю покриває розмір статутного капіталу. Осо чому на кінець 2017 та 2018 років було отримано -6,9 та -8,0 млн. грн. підсумків першого розділу пасиву балансу. У той ще час ситуація кардинально змінилась з наступного року, коли після переоцінки активів на 8,0 млн. грн. вдалось вийти на позитивний підсумок власного капіталу загалом. На нашу думку, сума переоцінки повинна бути спрямована на покриття збитків і на наступних роках при складанні річного балансу залишку за статтею «Капітал у дооцінках» не повинно було бути. Резервний капітал сформовано у сумі 3,0 тис. грн. і за досліджуваний період не змінювався.

За поточними зобов'язаннями, то ми маємо скорочення зовнішніх боргів з 22, млн. грн. на кінець 2017 р. до 17,4 млн. грн. на таку ж дату у 2022 р. Це безумовно є позитивна тенденція, але сума боргу у залишках є досить високою. На 16,7 тис. грн. була повністю погашення сума поточного боргу за довгостроковими зобов'язаннями, бо ще раніше підприємство користувалось довгостроковим кредитом банку, взятим під фінансування відкриття обладнання нової виробничої лінії. Проте погашення фінансового боргу вплинуло на нарощення заборгованості перед постачальниками, який за останні роки коливається на рівні 14,9-14,8 млн. грн. Однією із найбільших статей поточних зобов'язань є інші поточні зобов'язання, які утворені за рахунок боргів

Таблиця 2.4

Динаміка та структура пасиву балансу в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»

Статті балансу	Сума, тис. грн.						Питома вага, %					
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
I. Власний капітал												
Зареєстрований (пайовий) капітал	171	171	171	171	171	171	1,1	1,2	0,8	0,8	1,0	1,0
Капітал у дооцінках	–	–	7997	7997	7997	7997	–	–	37,2	37,3	45,9	45,8
Резервний капітал	3	3	3	3	3	3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Непокритий збиток	-7037	-8170	-8165	-8145	-8183	-8164	-45,3	-59,0	-38,0	-38,0	-46,9	-46,8
Усього за розділом I	-6863	-7996	6	26	-12	7	-44,2	-57,7	0,0	0,1	-0,1	0,0
III. Поточні зобов’язання і забезпечення												
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов’язаннями	16737	15664	–	–	–	–	107,7	113,1	–	–	–	–
за товари, роботи, послуги	–	–	14874	14833	14760	14760	–	–	69,1	69,2	84,7	84,6
за розрахунками з бюджетом	8	17	17	17	18	22	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
за розрахунками зі страхування	29	0	1	1	–	–	0,2	0,0	0,0	0,0	–	–
за розрахунками з оплати праці	2	4	8	8	9	9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
за одержаними авансами	0	19	18	15	16	13	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Інші поточні зобов’язання	5625	6141	6588	6562	2642	2640	36,2	44,4	30,6	30,6	15,2	15,1
Усього за розділом III	22401	21842	21506	21436	17445	17444	144,2	157,7	100,0	100,0	100,1	100,0
Баланс	15538	13846	21512	21462	17433	17451	100,0	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0

товариства перед учасниками та за іншими операціями. Дана стаття сягає третини усіх зовнішніх джерел формування майна. Завдяки скороченню боргів за іншими операціями на 5,0 млн. грн. до кінця 2022 р. вдалося скоротити їх частку у структурі балансу з 44,4 % до 15,1%. Решта сум боргу з бюджетом з оплати праці та зі страхування – це борги поточного характеру, які сплачуються згідно вимог законодавства вчасно.

Таким чином, найбільшим приростом характеризується стаття заборгованості за розрахунками за товари, роботи, послуги. У зв'язку з цим підприємству потрібно розробити програму скорочення боргу, адже він негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

Фінансові результати підприємства, сформовані за міжнародними вимогами і правилами міжнародних стандартів, показані у таблиці 2.5. З динаміки наведених статей, видно, що фінансовий результат операційної діяльності підприємства виникає за рахунок інших доходів операційної діяльності – це виробництво продукції та продаж товарів через магазини. Позитивним є те, що в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» вдалось скоротити суму адміністративних витрат та інших операційних витрат. Завдяки цьому вже у 2020 році підприємство вийшло на прибутковий рівень і так тримається до кінця періоду дослідження на рівні 23 тис. грн., що складає 3,9 % рентабельності. Низький рівень пояснюється тим, що вартість продукції, яка реалізується із регульованим рівнем націнки (хліб і макаронні вироби). Інших доходів підприємство не отримує та не здійснює витрати інвестиційної та фінансової діяльності. Відповідно лише операційна діяльність формує результат до оподаткування, що є підставою для нарахування податку на прибуток.

У підсумку ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» за 2018 р. був збитковим і сума збитку досягла 473 тис. грн., то за 2022 р. – прибутковим із сумою чистого прибутку в 19 тис. грн. Це незначний показник, але порівняно з тим, що

підприємство перетнуло межу окупності, це є сигналом про правильність заходів подолання негативного фінансового стану.

Таблиця 2.5

Формування фінансових результатів та сукупного доходу у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» тис. грн.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2017 р. (+, –)
Інші операційні доходи	544	821	716	767	943	399
Адміністративні витрати	525	439	417	385	435	-90
Інші операційні витрати	492	383	274	365	485	-7
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток +, збиток -)	-473	-1	25	17	23	496
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток +, збиток -)	-473	-1	25	17	23	496
Витрати (дохід) з податку на прибуток			5	3	4	4
Чистий фінансовий результат: прибуток	-473	-1	20	14	19	492
Дооцінка (уцінка необоротних активів	-660	7864				660
Інший сукупний дохід до оподаткування	-660	7864				660
Сукупний дохід	-1133	7863	20	14	19	1152

За рахунок операцій з капіталу через його дооцінку було отримано сукупний дохід позитивним у 2019 році. Це також позитивно вплинуло і на суми залишків за статтями власного капіталу пасиву балансу.

Співвідношення окремих активів то зобов’язань дозволило встановити відносні величини для оцінки фінансового стану (табл. 2.6). Через дуже незначні суми залишків грошових коштів на кінець року ПРАТ «Олександрійський

хлібозавод» має надзвичайно низьку абсолютну ліквідність, що вказує, що підприємству не вистачає грошових коштів для погашення поточних зобов’язань. Не відповідає нормативному значенню досягнутий рівень швидкої (норматив 0,5-1 і вище) та проміжної (норматив 1-3) ліквідності. Таке його значення свідчить про брак ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями. Навіть загальний коефіцієнт покриття після переоцінки активів ледь досяг рівня 1,0 і залишився на цьому ж рівні, що вказує на повне покриття боргів лише повного продажу наявного на балансі підприємства майна.

Таблиця 2.6

Динаміка показників фінансового стану в
ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»*

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2017 р. (+, –)
Коефіцієнти ліквідності: абсолютної	0,00004	0,00023	0,00009	0,00019	0,00155	0,00115	0,00110
швидкої	0,05714	0,01767	0,00316	0,00690	0,01095	0,01267	-0,04447
проміжної	0,35293	0,31902	0,31010	0,31424	0,38928	0,39039	0,03746
загальної	0,69363	0,63392	1,00028	1,00121	0,99931	1,00040	0,30677
Коефіцієнт фінансової незалежності	-0,44169	-0,57750	0,00028	0,00121	-0,00069	0,00040	0,44209
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	1,44169	1,57750	0,99972	0,99879	1,00069	0,99960	-0,44209
Коефіцієнт спів-відношення позикових і власних кошт	-3,26402	-2,73162	3584,33333	824,46154	-1453,75000	2492,00000	2495,26402
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,15197	-0,87144	1111,50000	259,07692	-565,91667	972,85714	974,00912

Умовні позначення: показників наведені з розрахунку на кінець року.

Коефіцієнт фінансової незалежності при незначні сумі власного капіталу у структурі майна теж є аналогічним. Концентрація залученого капіталу є аномально високою, адже аналіз пасиву товариства показав, що усе фінансування відбувається за рахунок зовнішніх джерел. Така ситуаціє економічно небезпечною. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу при нормативному значенні в 0,4-0,6 перевищує у фактичному розмірі, що обумовлює підвищення фінансових ризиків для компанії та може свідчити про неповне використання наявного фінансового та виробничого потенціалу.

Маневреність власного капіталу теж є нестабільна. Лише на кінець 2019 та 2022 років ПРА «Олександрійський хлібозавод» мав позитивне і високе значення даного показника. Це говорить про здатність підприємства відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи при цьому власні обігові кошти. За решту років коефіцієнт був нижчим нуля. Це є доказом порушення фінансової стійкості товариства.

У результаті проведено аналізу можна стверджувати, що підприємство перебуває у скрутному становищі, при великій сумі заборгованості та збитковості не вистачає коштів для виконання своїх фінансових зобов’язань. Практично усі розрахункові показники для визначення фінансового стану не мали задовільного значення.

Виробничі запаси підприємства у своїй левовій часті представлені матеріалами та сировиною, що відповідає діяльності товариства як суб’єкта діяльності харчової промисловості – сфери матеріального виробництва (рис. 2.1). Питома вага на кінець 2017 та 2022 років залишалась практично на тому ж рівні. Частка залишків пального скоротилась на 5 відсоткових пунктів. Будівельні матеріали та запасні частини мають майже однакову питому вагу відносно один одного та сумарно зросли на 6 відсоткових пунктів. Найменша частка представлена групою інших запасів.

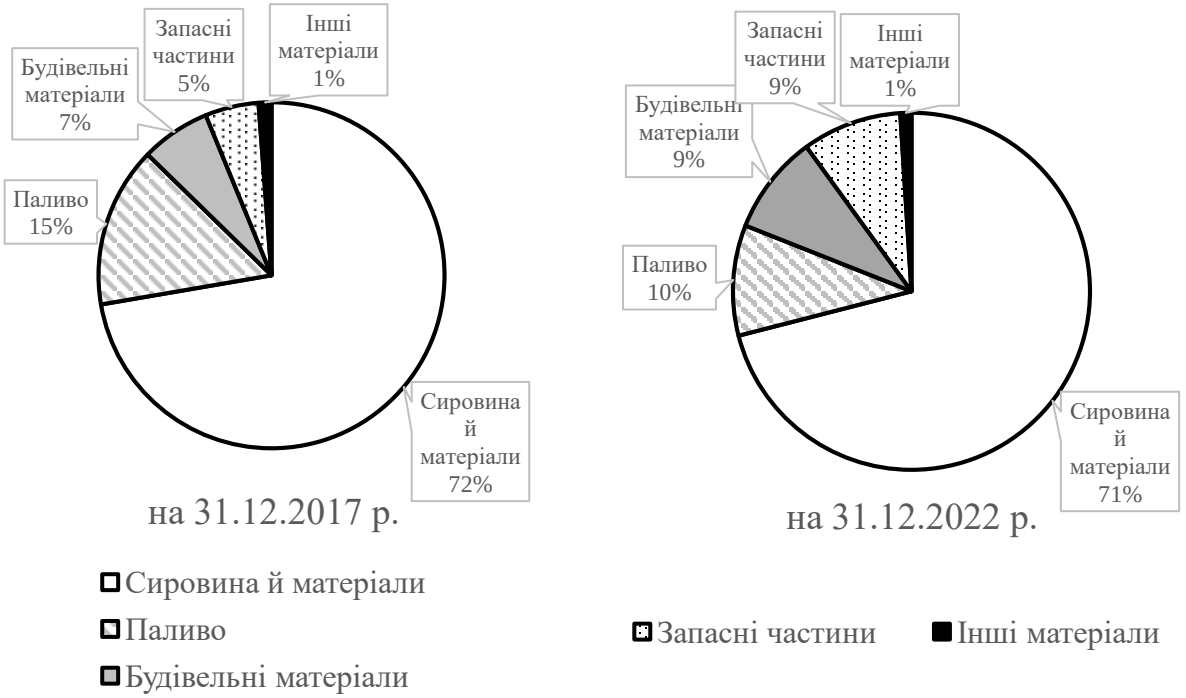

Рис. 2.2. Динаміка та структура виробничих запасів у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»

В оборотних активах виробничі запаси посідають вагому частину, яка з роками все більше посилюється. Якщо у 2018 р. їх частка складала 88,8%, то у 2022 р. – вже 96,7%, що становить 7,9 відсоткових пунктів росту. Така динаміка обумовлена тим, що наявні виробничі запаси за вартістю скоротились за досліджуваний період значно меншими темпами, ніж оборотні активи всього. Рівень оборотності запасів є досить низьким, оскільки на 1 грн. виробничих запасів було отримано лише 0,08 та 0,05 грн. товарної продукції. Що свідчить про диспаритет між обсягами значно великих записів сировини відносно вартості виробленої та реалізованої продукції. Рівень збитковості у перший рік вказує на неефективне використання виробничих запасів, а після досягнення підприємством окупності здійснених витрат з 2019 р. норма прибутку на одиницю запасів була позитивна, але на дуже низькому рівні.

Таблиця 2.7

Наявність та економічна ефективність використання виробничих запасів в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»*

Показники	2018р.	2019р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. від 2018 р.	
						сума, тис. грн.	приріст, %,
Оборотні активи, тис. грн.	7437,0	6818,5	6702,5	6763,5	6800,5	-636,5	-8,6
Виробничі запаси, тис. грн.	6604,0	6583,0	6582,5	6581,0	6576,5	-27,5	-0,4
Частка виробничих запасів, %	88,8	96,5	98,2	97,3	96,7	7,9 в.п.	х
Чисті доходи від реалізації продукції (послуг), тис. грн.	525	556	379	382	359	-166	-32
Отримано на 1 грн. виробничих запасів доходів від реалізації продукції (послуг), грн.	0,08	0,08	0,06	0,06	0,05	-0,02	-31
Рентабельність (збитковість) виробничих запасів, %	-7,2	0,0	0,3	0,2	0,3	7,5 в.п.	х
Коефіцієнт оборотності: оборотних активів	0,071	0,082	0,057	0,056	0,053	-0,018	-25
виробничих запасів	0,079	0,084	0,058	0,058	0,055	-0,025	-31
Тривалість обороту, дні: оборотних активів	5100	4415	6366	6374	6819	1720	34
виробничих запасів	4528	4262	6253	6202	6595	2066	46

* Умовні позначення: оборотні активи та виробничі запаси наведені за середньорічними показниками

Коефіцієнти оборотності оборотних активів та запасів відображають уповільнення обороту, що викликано зменшенням доходів від реалізації, тому терм участі запасів у повному обороті досягає трьох років. Такий стан не зовсім притаманний підприємствам з коротким операційним циклом. Вважаємо, що досить важливо для ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» кардинально змінити політику формування сировинних запасів, купувати і зберігати необхідні їх

найменування виключно в обсягах, які потрібно для забезпечення виробничих операцій поточного місяця. Оскільки частина майна та цехи здані в оренду і виробництво там здійснюється орендарями, то переглянути договори оренди, щоб зобов'язати дебіторів проводити заходи підтримання майна у стані, придатному для використання та технічно справними за їх кошт. У такому разі не потрібно буде витрачати кошти на будівельні матеріали та запасні частини, або тримати залишки цих активів у мінімальних обсягах. Це прискорить рівень оборотності виробничих запасів. Також доцільно переглянути норми запасів для сировини.

2.2. Облікова політика підприємства та стан обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами

ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» як окремий і незалежний суб'єкт діяльності складає фінансову звітність а для цього має організувати бухгалтерський облік. За цей процес відповідає керівник товариства Стаднік Надія Володимирівна. Відповідним наказом керівник створено бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером. Нині на даній посаді перебуває Кардаш Тетяна Володимирівна, яка була призначена 19.05.2014 року.

За останній рік діяльності товариства на підприємстві працює лише один працівник – головний бухгалтер, але до цього у бухгалтерії за Штатним розписом рахувалось 5 працівників. Їх розподіл обов'язків здійснювався за функціональним підходом та об'єднанням подібних ранок (рахунків з одного класу та близьких за змістом облікових регістрів).

Нині процес ведення обліку автоматизований безпосередньо у бухгалтерії. Незважаючи на це зайнятість та завантаженість на одного працівника досить висока. При контактах з обслуговуючим банком та контролюючими органами

застосовуються інформаційні комунікації: Клієнт-Банк, Електронний кабінет платника податків. Тривалий час підприємством застосовувався програмний продукт «BAS Бухгалтерія». Через заборону застосування даного софту, здійснюється пошук переходу на вітчизняне програмне забезпечення.

Особливістю облікової політики ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» є те, що фінансова звітність складається за міжнародними стандартами. Перехід відбувся за останній рік. Концептуальною основою фінансової звітності товариства за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року, є міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (далі – МСБО) та тлумачення (далі – КТМФЗ, ПКТ), видані Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО), в чинній редакції, що офіційно оприлюднені на веб-сайті Міністерства фінансів України.

Основні принципи облікової політики товариства на 2022 рік затверджені наказами по товариству № 5-А від 05.02.2018 року. Саме в цей рік вперше були застосовані Міжнародні стандарти фінансової звітності при складанні річної фінансової звітності

Облікова політика відповідає всім стандартам МСФЗ, чинним на дату складання повної фінансової звітності за МСФЗ. Форми звітів складені у відповідності до вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджених наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 року [24], у межах чинного законодавства, нормативних актів Міністерства фінансів України та міжнародних стандартів. Фінансова звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності складається на основі бухгалтерських записів згідно українського законодавства шляхом трансформації з внесенням коригувань, проведенням перекласифікації статей з метою достовірного представлення інформації згідно вимог МСФЗ. При складанні звітності за МСФЗ Товариство

керувалося IFRS 1 "Перша звітність за МСФЗ". Кінцем першого звітного періоду, щодо якого складена звітність за МСФЗ, є 31 грудня 2017 року. До переходу на МСФЗ, Товариство подавало фінансову звітність згідно з національними стандартами (положеннями) бухгалтерського обліку до 31 грудня щороку, включаючи 31 грудня 2017 року.

Основними положеннями облікової політики є:

– визначені очікувані строки корисного використання для кожного об’єкту основних засобів;

– порядок визначення та зміни строків корисного використання (зі зміною облікових оцінок);

– розрахункова оцінка строку корисного використання активу проводиться із застосуванням професійного судження, заснованого на досвіді роботи товариства з аналогічними активами (строк корисного використання основних засобів не рідше, аніж на кінець кожного фінансового року і, якщо очікування відрізняються від попередніх оцінок, зміни відображаються як зміна в облікових оцінках);

– методи нарахування амортизації для основних засобів (за лінійним методом) та нематеріальних активів (із застосуванням прямолінійного методу);

– момент припинення амортизації активу: на одну з двох дат, яка відбувається раніше: на дату, з якої актив класифікують як утримуваний для продажу, або на дату, з якої припиняють визнання активу.

– оцінка основних засобів (за справедливою вартість на дату переходу на МСФЗ та в подальшому за собівартістю мінус будь-яка накопичена амортизація та будь-які збитки від зменшення корисності активів);

– методи оцінки запасів при вибутті та відображенні на балансі;

– оцінка грошових коштів (за справедливою вартістю, яка дорівнює номінальній вартості);

– облік зобов’язань (товариство не має безумовного права відстрочити погашення зобов’язання протягом щонайменше дванадцяти місяців після звітного періоду).

Що стосується організації документообігу, то товариство регулюється відповідними організаційно-розпорядчими документами, виданими посадовим особам у межах наданих їм повноважень. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. На товаристві застосовується План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов`язань господарських операцій підприємств і організацій [29] та Інструкція про його [13].

Як суб'єкт економічної діяльності ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» перебуває на обліку в Державній службі статистики України та Олександрійської ДПІ Головного управління ДПС у Кіровоградській області (м. Олександрія).

Підприємство внесене до реєстру платників та є платником: податку на додану вартість, податку на прибуток, екологічного податку, єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, а також є податковим агентом щодо сплати податку на доходи фізичних осіб, військового збору. Тісно контактує з органами соціального страхування (Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Центром зайнятості).

На ділянці обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами весь обліково-звітний процес у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» складається з чотирьох етапів його здійснення:

І етап – первинного обліку: охоплює операції щодо документування та оцінки запасів, які надходять на підприємство, зберігаються, відпускаються у виробництво та списуються при виготовленні продукції. Даний етап включає операцій щодо використання запасів за іншими каналами вибуття, відмінних від основного призначення При цьому реалізуються такі методи обліку як документування та оцінка.

ІІ етап – поточного обліку: передбачає облікову реєстрацію господарських операцій на бухгалтерських рахунках та в облікових регістрах з метою узагальнення даних бухгалтерського обліку. На даному етапі застосовуються рахунки та подвійний запис.

ІІІ етап – підсумкового обліку: процес узагальнення даних поточного обліку та формування підсумкових показників. На даному етапі застосовується балансове узагальнення та складання фінансової звітності.

IV етап – складання податкової звітності, який охоплює формування за операціями з податку на додану вартість, зокрема податкового кредиту, підтвердження права на його врахування та податкових зобов'язань при продажі запасів та компенсуючих зобов'язань при використанні запасів не за призначенням (списання внаслідок безкоштовної передачі, втрат та нестач).

При надходженні виробничих запасів на підприємство для оформлення операцій застосовується документи, які отримують від постачальників. До бухгалтерії товариства надходять:

– товарно-транспортні накладні;

– накладні на товар;

– виписані на складі Прибуткові ордери;

– Рахунки-фактури;

– податкові накладні.

При відпуску виробничих запасів у структурні підрозділи проводиться на основі накладних, які мають внутрішнє призначення та фіксують їх рух між структурними підрозділами підприємства (від складу до цехів).

Товарно-транспортну накладну оформляють у паперовому вигляді. У ній вказують дату і місце складання документу, найменування (прізвище, ім'я, по батькові) перевізника та/або експедитора, замовника, вантажовідправника, вантажоодержувача, найменування (назва зернових і олійних культур та насіння трав) та кількість вантажу (вага нетто, тара, брутто), його основні характеристики

та ознаки (його основні характеристики та ознаки, які дають змогу однозначно ідентифікувати цей вантаж (сорт, клас, репродукцію чи сортову чистоту тощо); ціну, суму), автомобіль (марка, модель, тип, реєстраційний номер), причіп/напівпричіп (марка, модель, тип, реєстраційний номер), пункти навантаження та розвантаження із зазначенням повної адреси, посади, прізвища та підписів відповідальних осіб вантажовідправника, вантажоодержувача, водія та/або експедитора.

Прибутковий ордер – застосовують для обліку матеріальних цінностей, що надходять на підприємство від постачальників у момент надходження на склад. Якщо є розбіжності кількості та якості з даними супроводжуючих документів постачальника, а також для виробничих запасів, що надійшли без платіжних документів складають «Акт про приймання матеріалів» у двох примірниках, що є підставою для оприбуткування бухгалтерією фактично прийнятих матеріалів. Проте за досліджуваний термін таких фактів не було.

У накладній на товар крім загальних обов'язкових реквізитів зазначають найменування сировини, одиниці виміру, кількість, ціну без ПДВ, суму без ПДВ, ставку і суму непрямого податку та загальну вартість. При постачанні матеріалів за один раз накладні використовуються як багатопозиційні документи. Списання проводиться на основі щоденних Виробничих звітів.

В окремих випадках списання запасів здійснюється на основі інвентаризаційної документації, якщо виявляються випадки їх нестач, псування чи пересортиці. Фактична наявність матеріалів та відхилення від даних бухгалтерського обліку фіксуються в Інвентаризаційному описі, Звіряльній відомості. Ці дані підлягають у подальшому перенесенню до протоколу інвентаризаційної перевірки.

Щодо оподаткування операцій з виробничими запасами, то при їх надходженні на підприємство виникає податковий кредит з ПДВ. Це

оформляється Податковою накладною, яка виписується постачальником та реєструється ним у Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН).

Узагальнення даних за операціями з виробничими запасами в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» здійснюється із застосування журнально-ордерної форми. Перелік регістрів, які застосовує підприємство на ведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Узагальнення даних про операції з виробничими запасами на рахунках бухгалтерського обліку в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»

Рахунок	Номер форми	Структура та зміст форми
20 «Виробничі запаси»	Журнал 5, 5А	Розділ ІІІ Журналу 5 за кредитом рахунку 20
		Розділ ІІІ А Журналу 5 А за кредитом рахунку 20
	Відомість 5.1	Відомість аналітичного обліку запасів
64 «Розрахунки за податками й платежами»	Журнал 3	Розділ ІІ Журналу 3. Облік розрахунків з бюджетом, облік довгострокових та поточних зобов'язань за кредитом рахунку 64
	Відомість 3.6	Відомість аналітичного обліку розрахунків з бюджетом

Узагальнення даних проводиться у Головній книзі, які заповнюється за місячними підсумковими оборотами у розрізі рахунків бухгалтерського обліку. До неї заносяться підсумки оборотів з кредиту рахунків із усіх журналів. Записи здійснюються за показниками: сальдо на початок і кінець поточного місяця; обороти за кредитом цього рахунку за поточний місяць, які наводяться однією сумою; обороти за поточний місяць за дебетом цього рахунку, які наводяться сумою у розрізі кореспондуючих рахунків із журналів. Відкривається Головна книга на рік.

Для узагальнення інформації про наявність і рух запасів на підприємстві використовують рахунок 20 «Виробничі запаси». За його дебетом обліковують

надходження запасів, їх дооцінка, а за кредитом – витрачання на виробництво, переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка, нестачі при інвентаризації, втрати від псування тощо. Серед дев'яти субрахунків, які передбачені до цього рахунку, в бухгалтерському обліку ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» застосовують лише ті, які відповідають номенклатурі наявних запасів: 201 «Сировина й матеріали»; 203 «Паливо»; 205 «Будівельні матеріали»; 207 «Запасні частини»; 209 «Інші матеріали».

На субрахунку 201 «Сировина й матеріали» обліковують наявність та рух сировини і основних матеріалів, які входять до складу продукції хлібопекарської галузі. В основному до даної групи у товаристві включають продовольчу сировину.

На субрахунку 203 «Паливо» відображають інформацію про нафтопродукти, мастильні матеріали та тверде паливо, які заготовлюються для технологічних потреб виробництва. Також на субрахунку обліковують талони на нафтопродукти.

Субрахунку 205 «Будівельні матеріали» узагальнює інформацію про рух будівельних матеріалів, комплектуючих виробів до монтажу.

На субрахунку 207 «Запасні частини» проводиться облік придбаних запасних частин для проведення ремонтів та підтримання основних засобів у справному стані, а також запасні частини і комплектуючі для вантажного автотранспорту підприємства.

На субрахунку 209 «Інші матеріали» обліковуються декілька видів матеріальних цінностей: матеріальні цінності, отримані від ліквідації основних засобів; відходи виробництва та вторинна сировина, у тому числі яка пройшла технологічну обробку, але може бути використана для виробничих цілей повторно.

Основні кореспонденції рахунків, які відображають рух виробничих запасів на підприємстві та пов'язаних з ним операцій з оподаткування наведені у таблицях 2.9 і 2.10.

Таблиця 2.9

Відображення у бухгалтерському обліку операцій з надходження виробничих запасів та їх оподаткування в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» на прикладі окремих операцій червня 2023 року, грн.

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума
		дебет	кредит	
201 «Сировина й матеріали»				
1	Надійшла сировина від постачальника	201	631	388840,00
2	Нараховано податковий кредит з податку на додану вартість	641	631	77768,00
203 «Паливо»				
3	Перераховано аванс постачальникові	371	311	14800,20
4	Відображено податковий кредит з податку на додану вартість	641	644	2466,70
5	Надійшли паливні картки від постачальника	203	631	24667,00
6	Нараховано податковий кредит з податку на додану вартість в частині нарахованих раніше сум	644	631	2466,70
7	Нараховано податковий кредит з податку на додану вартість в частині ненарахованих раніше сум	641	631	2466,70
8	Проведено взаємозалік заборгованості перед постачальником на суму авансу	631	371	14800,20
9	Погашено заборгованість перед постачальником	631	311	14800,20
205 «Будівельні матеріали»				
10	Надійшли будівельні матеріали від постачальника	205	631	5863,50
11	Нараховано податковий кредит з податку на додану вартість	641	631	1172,70
207 «Запасні частини»				
12	Оприбутковані запасні частини, придбані підзвітною особою	207	372	2340
13	Нараховано податковий кредит з податку на додану вартість	641	372	468
209 «Інші матеріали»				
14	Оприбутковано з виробництва використовувані відходи	209	23	845,00

Таблиця 2.10

Відображення у бухгалтерському обліку операцій з вибуття виробничих запасів та їх оподаткування в ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» на прикладі окремих операцій червня 2023 року, грн.

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума
		дебет	кредит	
201 «Сировина й матеріали»				
1	Передана сировина і матеріали у виробничий цей	201	201	466608,00
2	Списано використані виробничі запаси під час виробництва	231	201	291630,00
203 «Паливо»				
3	Списано використане пальне під час транспортування продукції до магазинів	232	203	24667,00
205 «Будівельні матеріали»				
4	Списано будівельні матеріали для загальновиробничих потреб	91	205	4980,00
207 «Запасні частини»				
5	Використано запасні частини для ремонту виробничого обладнання	231	207	404,00
6	Використано запасні частини для ремонту транспортних засобів	231	207	1000,00
7	Списано запасні частини для загальногосподарських потреб	92	207	936,00
209 «Інші матеріали»				
8	Списано на повторну переробку частину запасів	232	209	633,75
9	Списані відходи, які не моюуть бути у подальшому використані	94	209	211,25
10	Нараховано компенсуючі зобов’язання з ПДВ	97	641	42,25

Операції із виробничими запасами пов’язані із застосуванням непрямого оподаткування, зокрема податком на додану вартість (далі – ПДВ). Товариство зареєстроване платником ПДВ 28.06.1997р. та має індивідуальний номер платника ПДВ – 003787311260 (витяг № 1711264500031, виданий 27.04.2017р. Олександрійською ОДПІ).

При операціях з надходження виробничих запасів Податкова накладна для хлібозаводу є зовнішнім документом, який виписує і реєструє постачальник. У

такому разі право на податок на додану вартість отримує покупець, за умови, що дана накладна є зареєстрована у ЄРПН. Бухгалтеру потрібно контролювати, зо за кожним фактом постачання була внесені до реєстру накладні. При використанні запасів не виникає підстав щодо нарахування ПДВ, якщо їх використано за призначенням, тобто для виробничих потреб чи іншої мети, для якої вони купувались. У п. 198.5 Податкового кодексу України [30] наведено ситуації, за яких платник ПДВ зобов'язаний нарахувати компенсувальні податкові зобов'язання виходячи з бази оподаткування, визначеної відповідно до п. 189.1 кодексу. Зокрема, якщо матеріали починають використовувати в операціях, звільнених від оподаткування відповідно до ст. 197, підрозділу 2 розділу XX ПКУ, або в в операціях, що не є об'єктом оподаткування відповідно до ст. 196 Податкового кодексу України чи в операціях, які здійснює платник податку в межах балансу платника податку, зокрема передання їх для невиробничого використання. Для таких випадках бухгалтер складає додаткових розрахунок довільної форми, а розраховані суми заносить до податкової накладної. Яку виписує та реєструє підприємство за загальними правилами. На основі усіх податкових накладних проводиться узагальнення даних за заповнюється на рахунку 641 «Розрахунки за податками й платежами». У його складі для обліку нарахованих та сплачених податків ведеться субрахунок 641 «Розрахунки за податками» та його аналітичний рахунок 641/1 «ПДВ», також інші субрахунки 643 «Податкові зобов’язання» та 644 «Податковий кредит». При операціях з виробничими запасами фактично застосовуються: аналітичний рахунок 641/1 «ПДВ» та 644 «Податковий кредит».

Таким чином, операції з обліку виробничих запасів у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» ведуться з врахуванням вимог чинного законодавства та затвердженої облікової політики, розроблених правил документообігу. Порушень на даній ділянці облікової роботи не виявлено.

РОЗДІЛ ІІІ
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

Кожне підприємство використовує у своїй діяльності досить велику кількість різноманітних виробничих запасів, які потребують належного обліку, контролю та оподаткування. Їх купівля-продаж між суб'єктами підприємництва, які є платниками податку на додану вартість, обумовлює виникнення податкового зобов'язання за згаданим непрямим податком у продавця та дозволяє забезпечити відшкодування для покупця. Крім того, вартість спожитих запасів у ході виробництва формують витрати, котрі є елементом при встановленні фінансового результату, який у підсумку підлягає оподаткуванню податком на прибуток. Ці взаємовідносини перебувають на контролі у податкових органах. Тому операції із даною групою активів безпосередньо впливають на розрахунки за податками й платежами, а тому неналежний облік на досліджуваній ділянці викликає серйозні порушення податкового законодавства. Для того, щоб уникнути фінансових та адміністративних санкцій за це необхідно чітко дотримуватись вимог Податкового кодексу України [30], МСБО 2 «Запаси» [22] та НП(С)БО, зокрема НП(С)БО 9 «Запаси» [25].

Узагальнюючи пропозиції, проаналізовані за дослідженими теоретичними джерелами можна виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на підприємствах:

1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;

2) удосконалення системи автоматизації обліково–аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне

функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;

3) узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів;

4) обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;

5) чітка організація обліково–контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів).

Проте мало зустрічається пропозицій щодо вдосконалення оподаткування операцій із виробничими запасами.

Удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів, безпосередньо пов'язане з вирішенням актуальних питань в економіці: збільшення обсягів виробництва, зниження собівартості продукції. Ці питання безпосередньо залежать від того на скільки грамотним буде бухгалтерський обік, зокрема його управлінська складова. Вирішення вказаних вище завдань неможливо без забезпечення виробничого процесу підприємства необхідними матеріальними цінностями так само як і забезпечення управління інформацією про їх наявність та рух. На основі дослідження стану бухгалтерського обліку та податкової роботи на ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» та з метою покращення обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами нами сформульовано конкретні дієві кроки щодо цього (рис. 3.1).

Відомо, що наказ Міністерства фінансів України від 21.06.1996 р. №193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» втрати в свою чинність, але потреба в оформленні операцій залишилась, тому на підприємстві для вирішення цієї проблеми потрібно врегулювати питання внутрішніми регламентними документами за

варіантами: внести доповнення до діючого наказу «Про облікову Політику» або окремим наказом керівника затвердити форми первинних документів у тій редакції, які діяли згаданим наказом чи розробити власні. Практика показує, що стандартні форми добре підходять до потреб підприємства. Крім того, для цих форм доцільно передбачити графік документообороту, як окремий пункт розпорядчого документа.

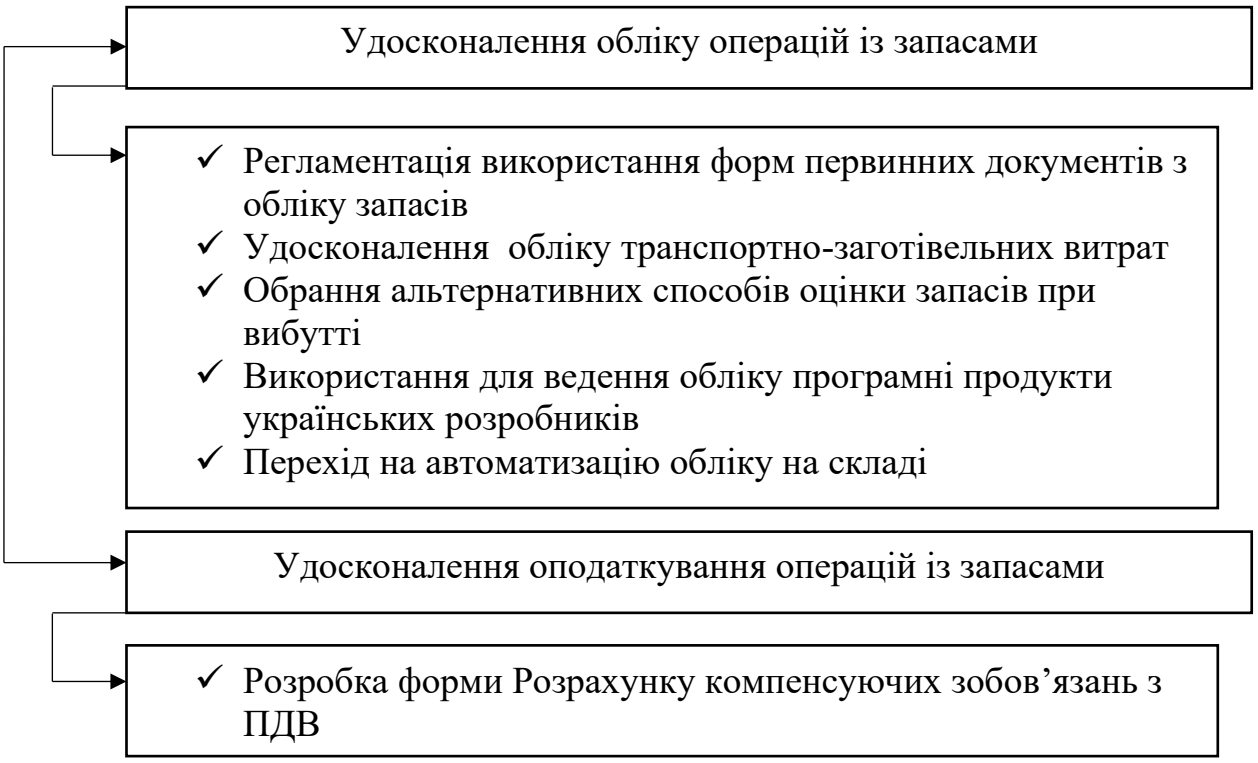

Рис. 3.1. Шляхи удосконалення обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами для ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»

На нашу думку потребує удосконалення форма діючої лімітно-забірної картки. Залежно від форми Лімітно-забірна картка призначена:

– форма № М-8 - для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць.

– форма № М-9 - для чотирьохразового відпуску лімітованих матеріалів, що відносяться на один вид витрат (замовлення на один

місяць та на різноманітні види витрат (замовлень). В останньому випадку заповнюється графа «Кореспондуючий рахунок».

Якщо одночасно на один об’єкт обліку витрачається декілька найменувань матеріалів, то потрібно збільшити кількість первинних документів. У зв’язку з цим пропонується видозмінити форму М-8 та використовувати її у формі, що наведена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Удосконалена форма Лімітно-забірної картки

Підприємство: ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»	Рік	Місяць	Період	№ та дата документу	Вид операції	Відправник	Одержувач	Кореспондуючий рахунок витрат
Код ЄДРПОУ 00378739	2023	06	01-07	№ 6 від 07.06.2023	Відпуск матеріалів	Завідувач центр. складу	Завідуач вироб-ництвом	231.1 «Тісто-замішувальний цех»

I Розділ. Відпуск матеріальних цінностей

Дата	Найменування / Показники	Рахунок та найменування (сорт, розмір, марка)				Підпис завідувача складом та одержувача
		201.1 «Борошно пшеничне» (вищий ґатунок)	201.2 «Борошно житнє» (I ґатунок)	201.3 «Дріжджі»	201.4 Олія»	
	Одиниці виміру	кг	кг	кг	л	
	Ліміт відпуску	*200,0*	*50,0*	*5,0*	*15,0*	
01.06	Кількість	*75*	*25*	*2,5*		*підписи*
	Залишок ліміту	*175*	*125*	*7,5*	*15*	
02.06	Кількість	*40*	*35*	*1*	*5*	*підписи*
	Залишок ліміту	*135*	*90*	*6,5*	*10*	
03.06	Кількість	*40*	*10*	*2*		*підписи*
	Залишок ліміту	*105*	*85*	*5*	*10*	
04.06	Кількість	*50*	*25*	*3*	*3*	*підписи*
	Залишок ліміту	*55*	*60*	*2*	*7*	
05.06	Кількість	*50*	*45*	*2,5*	*6*	*підписи*
	Залишок ліміту	*5*	*20*	*0,5*	*4*	
Всього	Кількість	*310*	*185*	*14,5*	*19*	х
	Ціна, грн.	*14,2*	*21,5*	*42*	*45*	Всього:
	Сума, грн.	*4402*	*3977,5*	*609*	*855*	*9843,5*

Продовження таблиці 3.1

ІІ Розділ. Повернення матеріалів

Дата	Найменування / Показники	201.1 «Борошно пшеничне» (вищий ґатунок)	201.2 «Борошно житнє» (І ґатунок)	201.3 «Дріжджі»	201.4 Олія»	Підпис завідувача складом та одержувача
01.06	Кількість					*підписи*
	Залишок ліміту					
02.06	Кількість					*підписи*
	Залишок ліміту					
03.06	Кількість	*10*	*5*	*0,5*		*підписи*
	Залишок ліміту	*105*	*85*	*5*	*10*	
04.06	Кількість					*підписи*
	Залишок ліміту					
05.06	Кількість		*5*	*1*	*3*	*підписи*
	Залишок ліміту	*5*	*20*	*0,5*	*4*	
Всього	Кількість	*10*	*10*	*1,5*	*3*	х
	Ціна, грн.	*14,20*	*21,50*	*42,00*	*45,00*	х
	Сума, грн.	*142,00*	*215,00*	*63,00*	*135,00*	*555,00*

Технолог _____ *В.С. Кокорін*
Завідувач складом _____ *Т.І. Семенюк*
Завідувач виробництвом _____ *І.П. Петренко*

На відміну від стандартної форми, яка розрахована лише на один вид сировини чи матеріалів, запропонована нами форма дозволяє одночасно здійснювати відпуск декількох найменувань матеріальних цінностей. Крім того, форма пристосована для того, щоб можна було застосовувати її у бухгалтерському обліку, а не для оперативного контролю. З метою скорочення кількості первинних документів, там, де це доцільно, рекомендуємо оформляти відпуск матеріалів безпосередньо в картках складського обліку. В цьому випадку видаткові документи на відпуск матеріалів не оформлюються, а сама операція здійснюється на основі лімітних карток, які виписуються в одному примірнику та не мають характер бухгалтерських документів.

Крім того, щоб уникнути документування повернення невикористаної сировини достатньо скористатись другим розділом запропонованої лімітно-забірної карти. Також можна скоригувати рух запасів з врахуванням

встановлених лімітів. Запровадити лімітно-забірну карту накопичувальну потрібно у формі її використання на один тиждень, тобто за місяць буде складатись чотири документи, що значно скоротити документопотік.

Також варто дещо трансформувати облік транспортно-заготівельних витрат задля формування точної інформацією про первісну вартість запасів. Прямий розподіл витрат не зовсім доречний. Вважаємо його складним і трудомістким. Простим та раціональним є метод середнього відсотка при розподілі транспортно-заготівельних витрат. Для цього у Робочому плані рахунків підприємства необхідно передбачити відкриття субрахунку 2010 «Транспортно-заготівельні витрати виробничих запасів», на якому необхідно накопичувати подібні витрати, а акумульовані суми в наступному розподіляти за напрямами витрачання запасів. Субрахунок повинен мати окремі субрахунки з обліку транспортних витрат у розрізі груп виробничих запасів. У такому разі схема записів щодо формування та розподілу транспортних витрат буде наступним (рис. 3.2).

Також потрібно змінити діючі на підприємстві методи оцінки запасів при вибутті. Це питання є актуальним, оскільки фактично застосовується середньозважений метод оцінки запасів, а він має недолік – вартість використаних матеріалів можна визначити лише в кінці місяця, тоді як для підвищення оперативності даних та забезпечення інформацією управлінський персонал дані необхідно мати у будь-який момент часу. В якості альтернативних методів для досліджуваного підприємства може підійти або ФІФО, або середньозважений з розрахунком середньої собівартості після кожної операції.

Метод ФІФО найкраще підходить до продовольчих запасів, але він потребує способу обліку сировини на складі за партіями. Другий підхід це середньозважений з поетапним розрахунком, але він є досить трудомістким, адже фактично щодня після надходження запасів за новими цінами необхідно постійно робити перерахунок різниць залишків запасів та використаних впродовж дня.

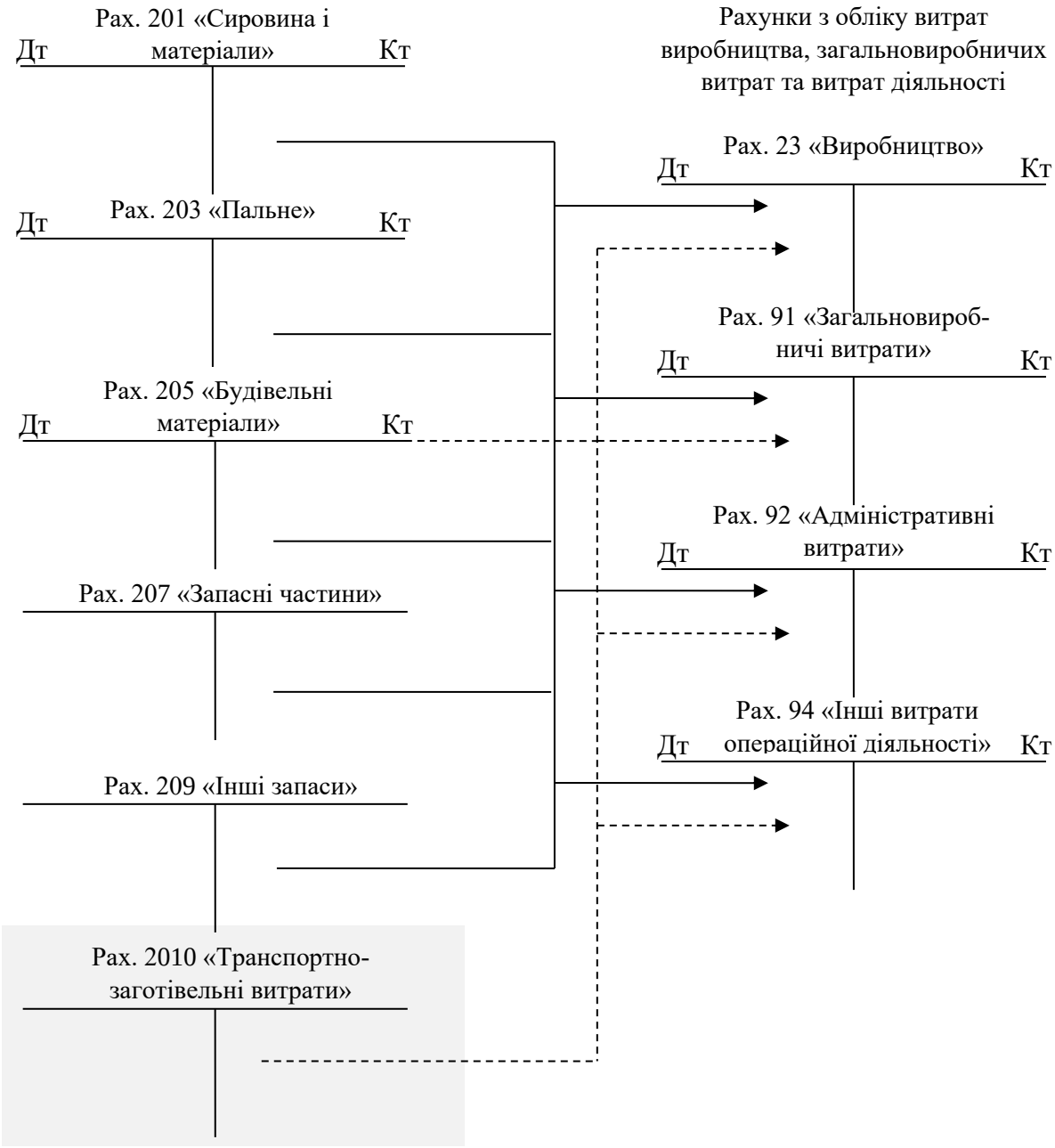

Рис. 3.2. Удосконалення аналітичної структури рахунку 20 «Виробничі запаси» відносно обліку транспортно-заготівельних витрат

Кожен з них має й переваги, але ми пропонуємо застосувати підхід оцінки запасів за обліковими цінами з періодичним їх переглядом. Якщо підприємство купує

дорожче чи дешевше, в обліку виникають позитивні та негативні різниці, які необхідно накопичувати. Таке впровадження матиме декілька етапів:

1) Розробка аналітичної структури рахунку 20 «Виробничі запаси» (рис. 3.3);

2) Затвердження переліку облікових цін (окремим наказом керівника за потреби);

3) Застосування кореспонденцій рахунків з врегулювання цінових відхилень (таблиця 3.2).

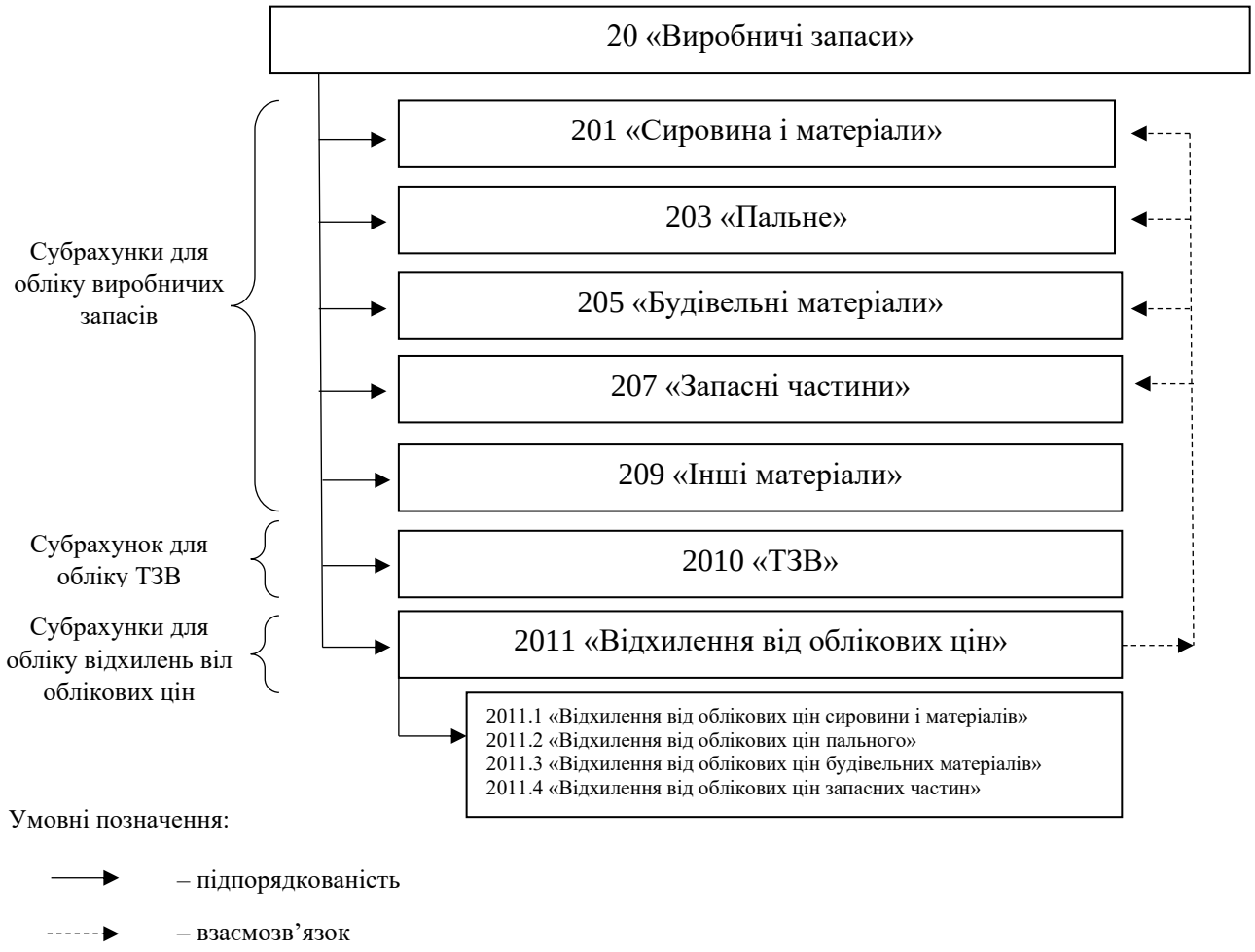

Рис. 3.3. Удосконалена структура рахунку 20 «Виробничі запаси» при уведенні субрахунку для обліку відхилень від облікових цін

Застосування облікових оцінок дозволяє списувати запаси та проставляти їх вартість у документах на відпуск у будь-який час місяця, не прив'язуючись до наступних дат надходжень чи взагалі чекати кінця місяця.

Таблиця 3.2

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку за умови застосування облікових оцінок

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	дебет	кредит	
Відображення позитивних різниць, які виникають при придбанні за дорожчими цінами (дооцінка)			
Оприбутковано на центральний склад 5 т борошна від постачальника (облікова ціна 1 т 9850 грн.)	201.1	631	49250,00
Відображено відхилення ціни придбання борошна від облікової ціни (ціна придбання 1 т без ПДВ 9890 грн.) *Розрахунок: (9890,00 грн. – 9850,00 грн.)х5 т*	2011.1	631	200,00
Визнано податковий кредит з ПДВ	641	631	9890,0
Відображення негативних різниць, які виникають при придбанні за дешевшими цінами (уцінка)			
Оприбутковано на центральний склад 5 т борошна від постачальника (за фактичною ціною 1 т 9696 грн. без ПДВ)	201.1	631	48480,00
Відображено відхилення ціни придбання від облікової ціни (облікова ціна 1 т 9850 грн. *Розрахунок: (9850,00 грн. – 9696,00 грн.)х5 т*	201.1	2011.1	770,00
Визнано податковий кредит з ПДВ	641	631	9696,00

Для покращення оперативного обліку, поліпшення економічної інформації про виробничі запаси необхідно продовжити поглиблення автоматизації обліково-звітного процесу на підприємстві шляхом автоматизації складського господарства. Це дозволить вирішити наступні питання:

– розрахунок фактичних відхилень матеріально-виробничих запасів від нормативних з наступним аналізом даної інформації з метою своєчасного контролю та попередження негативних ситуацій;

– миттєвий контроль за рухом виробничих запасів в місцях їх зберігання та фактичного використання.

Комп’ютеризація бухгалтерського обліку на досліджуваній ділянці дозволить вирішити питання аналітичного обліку, якщо при застосуванні

паперових форм підвищує рівень наватаженності на облікового працівника, що особливо відчутно при змінні номенклатури облікових записів, то при застосуванні автоматизації можна досягти підвищення ефективності ведення аналітичного обліку та застосовувати будь-які розрізи при деталізації аналітичних об’єктів. Крім того, виключно паперовий формат складського обліку дозволяє накопичувати дані в картках та інших регістрах, формувати будь-які вибірки без особливих затрат праці, уникати пов’язані з цим помилки. Через технічний механізм жодний наступний після первинного документу обліковий регістр не потребує багаторазового перенесення чи підсумовування даних. Цей процес є цілком об’єктивним.

Серед множини господарських операцій із виробничими запасами можна виділити групи однорідних транзакцій, які об’єднуються однорідними ознаками та характеризуються певним впливом на податкові розрахунки (рис. 3.4).

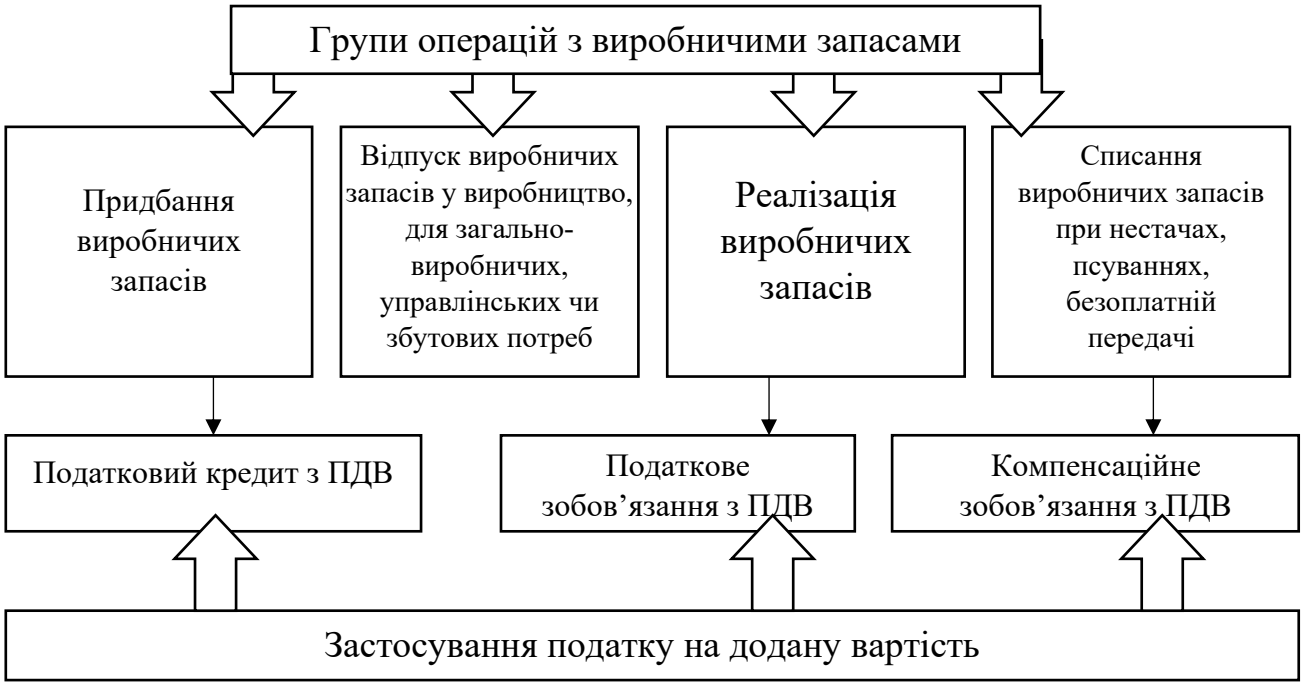

Рис. 3.4. Групи операцій з виробничим запасами, що мають вплив на податкові розрахунки

На кожній переліченій ділянці обліку формуються дані щодо бази оподаткування певними податками. Операції з придання чи реалізації

виробничих запасів безпосередньо впливають на нарахування податку на додану вартість для його платників. Списання запасів, використаних не за призначенням призводять до необхідності застосування компенсуючих зобов'язань з податку на додану вартість. Відпуск сировини у виробництво має вплив на формування витрат, а, отже, і на фінансовий результат, що пов'язано з оподаткуванням податком на прибуток. Тому контроль за усіма операціями із запасами у циклі їх господарського кругообігу, що контролюється підприємством, безпосередньо впливає на показники податкових розрахунків та перерахування до бюджету. З цією метою ми пропонуємо застосувати розрахунок в якості обґрунтування суми, яка заносить до податкової накладної (додаток А). Застосування запропонованого документу дозволить встановити чи підлягає така операція із виробничими запасами оподаткуванню, а якщо так, то обґрунтовано визначити базу оподаткування та належну суму ПДВ до сплати. Розраховані суми слід переносити до Податкових накладних. Для того, щоб цей процес був врегульований на підприємстві потрібно відслідковувати за кожною партією придбання запасів і чи застосовувались до даної операції податкові кредити. Тоді можна уникнути безпідставного нарахування компенсуючих зобов'язань, та усуне протиріччя щодо визначення бази нарахування непрямим податком.

Таким чином, врахування в обліковій політиці зазначених питань дозволить налагодити ефективну систему бухгалтерського обліку у спектрі побудови надійного обліково-аналітичного забезпечення для управління та податкового контролю за виробничими запасами. Саме облік лежить в основі комунікаційних зв'язків при управлінні виробничими запасами. Кожну ланку економічних взаємовідносин між суб'єктами діяльності щодо купівлі/продажу запасів, між платниками податків та контролюючими органами, між структурними підрозділами підприємства щодо руху виробничих запасів необхідно розглядати з позиції впливу на розмір бази оподаткування та коректності розрахунку податку на додану вартість й податку на прибуток.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи особливості обліку і оподаткування операцій з виробничими запасами В ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» нами було зроблено такі висновки:

1. Використання якісного інформаційного забезпечення та сучасних методів аналізу виробничих запасів важливі фактори, що впливають на ефективність діяльності підприємства. Це може бути забезпечено виключно завдяки раціональної організації та ведення обліку запасів. Одночасно коректне відображення операцій із запасами в обліку і звітності вирішує питання формування інформаційної бази для податкових розрахунків та дозволить уникнути податковий санкцій.

2. ПРАТ «Олександрівський хлібозавод» є великим підприємством, який має досить потужну матеріально-технічну базу, але стан наявних основних засобів досить зношений. Зростання вартості необоротних активів пов’язано з операціями з капіталом та переоцінкою інвентарних об’єктів, проте мало коштів спрямовується на фінансування капітальних інвестицій. Причиною є збитковість у перших роках дослідження та досягнутий рівень низької окупності витрат на кінець періоду дослідження. Тут створено лише шість робочих місць за штатним розписом, а решта потреб у трудових ресурсах покривається а рахунок залучення працівників з оформленням договорів цивільно-правового характеру. Майно підприємство було використано як фінансові інвестиції протягом 2018-2019 рр. та надавалось в оренду решту років дослідження.

3. Структура майна є мало маневреною через надмірну частку серед активів необоротних. Оборотні активи в основному представлені залишками виробничими запасами – сировиною. Заборгованість дебіторів перед товариством скоротилась. Проте фінансовий стан незадовільний, оскільки ні грошових коштів, ні інших оборотних активі недостатньо для покриття поточних

зобов’язань. Власний капітал є критично низьким, а сума зовнішніх боргів перевищує вартість оборотних активів, тим самим засвідчивши високу частку концентрації залученого капіталу та низьку ділову активністю.

4. Виробничі запаси складають вагому частку у складі оборотних активів, що відповідає приналежності підприємства до сфери матеріального виробництва. Рівень оборотності запасів є досить низьким, оскільки на кожну гривню виробничих запасів було отримано менше товарної продукції. Що свідчить про диспаритет між обсягами значно великих записів сировини відносно вартості виробленої та реалізованої продукції. Рівень збитковості у перший рік вказує на неефективне використання виробничих запасів, а з 2019 р. норма прибутку на одиницю запасів була позитивна, але на дуже низькому рівні. Коефіцієнти оборотності оборотних активів та запасів відображають уповільнення обороту, що не зовсім притаманно підприємствам з коротким операційним циклом. Вважаємо, що досить важливо для ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» кардинально змінити політику формування сировинних запасів, купувати і зберігати необхідні їх найменування виключно в обсягах, які потрібно для забезпечення виробничих операцій поточного місяця. Доцільно переглянути норми запасів для сировини та скоротити витрати матеріалів на будівельні матеріали і запасні частини, переглянувши договори оренди, зобов’язавши дебіторів проводити заходи підтримання майна у стані, придатному для використання та технічно справними за їх кошт.

5. За організацію бухгалтерського обліку на ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» відповідає керівник товариства Стаднік Надія Володимирівна, а за ведення обліку – головний бухгалтер Кардаш Тетяна Володимирівна. Нині процес ведення обліку автоматизований безпосередньо у бухгалтерії. Тривалий час підприємством застосовувався програмний продукт «BAS Бухгалтерія». Через заборону застосування даного софту, здійснюється пошук переходу на вітчизняне програмне забезпечення. Через те, що товариство займається видом

діяльності, який складає суспільний інтерес, то за вимогами законодавства необхідно складати фінансову звітність за міжнародними стандартами, що й фактично здійснює підприємство з 2018 р. Для регулювання обліку затверджено наказ по товариству № 5-А від 05.02.2018 р. «Про облікову подітику».

6. Операції з обліку виробничих запасів у ПРАТ «Олександрійський хлібозавод» ведуться з врахуванням вимог чинного законодавства та затвердженої облікової політики, розроблених правил документообігу. Порушень на даній ділянці облікової роботи не виявлено. Узагальнюючи пропозиції, проаналізовані за дослідженими теоретичними джерелами можна покращити облік і оподаткування операцій з виробничими запасами нами сформульовано конкретні дієві кроки щодо цього (рис. 3.1).

7. Необхідно удосконалити форму діючої лімітно-забірної картки. Зокрема, видозмінити форму М-8 та використовувати її як накопичувальний документ для одночасного руху декількох найменувань матеріалів. Форма пристосована для того, щоб можна було застосовувати її у бухгалтерському обліку, а не для оперативного контролю. З метою скорочення кількості первинних документів, там, де це доцільно, рекомендуємо оформляти відпуск матеріалів безпосередньо в картках складського обліку. У цьому випадку видаткові документи на відпуск матеріалів не оформлюються, а сама операція здійснюється на основі лімітних карток, які виписуються в одному примірнику та не мають характер бухгалтерських документів. Щоб уникнути документування повернення невикористаної сировини достатньо скористатись другим розділом запропонованої лімітно-забірної карти. Також можна скоригувати рух запасів з врахуванням встановлених лімітів. Запровадити лімітно-забірну карту накопичувальну потрібно у формі її використання на один тиждень, тобто за місяць буде складатись чотири документи, що значно скоротити документопотік.

8. Також варто дещо трансформувати облік транспортно-заготівельних витрат задля формування точної інформацією про первісну вартість запасів. Для цього у Робочому плані рахунків підприємства необхідно передбачити відкриття субрахунку 2010 «Транспортно-заготівельні витрати виробничих запасів», на якому необхідно накопичувати подібні витрати, а акумульовані суми в наступному розподіляти за напрямами витрачання запасів. Субрахунок повинен мати окремі субрахунки з обліку транспортних витрат у розрізі груп виробничих запасів.

9. Потрібно змінити діючі на підприємстві методи оцінки запасів при вибутті. Ми пропонуємо застосувати підхід оцінки запасів за обліковими цінами з періодичним їх переглядом. Якщо підприємство купує дорожче чи дешевше, в обліку виникають позитивні та негативні різниці, які необхідно накопичувати. Таке впровадження матиме декілька етапів: розробка аналітичної структури рахунку 20 «Виробничі запаси»; затвердження переліку облікових цін (окремим наказом керівника за потреби); застосування кореспонденцій рахунків з врегулювання цінових відхилень. Застосування облікових оцінок дозволяє списувати запаси та проставляти їх вартість у документах на відпуск у будь-який час місяця, не прив’язуючись до наступних дат надходжень чи взагалі чекати кінця місяця.

10. Для поліпшення податкового контролю за операціями з виробничими запасами їх було згруповано за ознаками та характеризуються певним впливом на податкові розрахунки. За операціями зі списання запасів, використаних не за призначенням, виникає компенсуюче зобов’язання з ПДВ. Запропоновано застосувати розрахунок в якості обґрунтування суми, яка заносить до податкової накладної. Це дозволить встановити чи підлягає така операція із виробничими запасами оподаткуванню, а якщо так, то обґрунтовано визначити базу оподаткування та належну суму ПДВ до сплати. Розраховані суми слід переносити до Податкових накладних. Для того, щоб цей процес був

врегульований на підприємстві потрібно відслідковувати за кожною партією придбання запасів і чи застосовувались до даної операції податкові кредити. Тоді можна уникнути безпідставного нарахування компенсуючих зобов'язань, та усуне протиріччя щодо визначення бази нарахування непрямим податком.

Таким чином, врахування в обліковій політиці зазначених питань дозволить налагодити ефективну систему бухгалтерського обліку у спектрі побудови надійного обліково-аналітичного забезпечення для управління та податкового контролю за виробничими запасами. Саме облік лежить в основі комунікаційних зв'язків при управлінні виробничими запасами. Кожну ланку економічних взаємовідносин між суб'єктами діяльності щодо купівлі/продажу запасів, між платниками податків та контролюючими органами, між структурними підрозділами підприємства щодо руху виробничих запасів необхідно розглядати з позиції впливу на розмір бази оподаткування та коректності розрахунку податку на додану вартість й податку на прибуток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Т.В., Снопкова О.К. Проблеми організації руху та обробки облікової інформації на підприємстві. Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія: Економічні науки): науково-практичний журнал. Херсон. 2016. Вип. 16 (1). С. 128–131.

2. Александрова Є.Д., Безручук С.Л. Облік запасів згідно національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Житомирська політехніка. 2018. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/599.pdf (дата звернення 02.07.2023 р.).

3. Аніщенко Г.Ю. Пічкуренко О.О. Податкові аспекти організації бухгалтерського обліку операцій із виробничими запасами: Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки» (26 травня 2023 р.). Умань, 2023. С. 67-69. URL: https://lib.udau.edu.ua/handle/123456789/9830 (дата звернення 02.11.2023 р.).

4. Бездітна Т.Ю. Сучасні проблеми обліку та аудиту виробничих запасів на підприємстві. Збірник студентських наукових праць Уманського національного університету садівництва (Серія: Економічні та гуманітарні науки). Умань, 2018. Частина 5. С. 17-18.

5. Безкоровайна Л. В. Особливості оцінки активів та зобов’язань в обліку// Вісник Українського державного університету залізничного транспорту (Серія: Економіки, транспорту і промисловості): збірник науково-практичних статей. Харків, 2014. №22. С. 125.

6. Бухгалтерський облік: основи ведення і методологія: навчальний посібник / В.С. Уланчук, Н.І. Загребельна, Г.Ю. Аніщенко, Г.Л. Бурляй. Умань: Уманське комунальне видавничо-поліграфічне підприємство Черкаської обласної ради, 2015. 520 с.

7. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності ,,Облік і аудит" вищих навчальних закладів. Житомир: ЖІТІ, 2010. 618 с.

8. Демченко Т. А., Чвертко Л. А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві // Економічні горизонти: науковий журнал. 2017. № 1(2). С. 48–56.

9. Голов С.Ф., Костюченко В.М.. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник. К.: Лібра, 2001. 840 с.

10. Господарський кодекс України: кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. База даних Законодавство України / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення 10.06.2023 р.).

11. Гончаров Ю.В. Кравченко І.В. Оцінка виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід. Облік і фінанси АПК: науково-виробничий журнал. URL: https://magazine.faaf.org.ua/ocinka-virobnichih-zapasiv-vitchiznyaniy-ta-zarubizhniy-dosvid.html (дата звернення 21.07.2023 р.).

12. Єрмоленко Г.С., Шумляєв Б.О. Організація обліку виробничих запасів/ недоліки обліку та шляхи його удосконалення. Проблеми економіки транспорту: наук. фахове видання. 2012. № 3. С. 29-33. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-obliku-virobnichih-zapasiv-nedoliki-obliku-ta-shlyahi-yogo-udoskonalennya/viewer

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99 (дата звернення 11.05. 2023 р.)

14. Компенсувальні ПДВ-зобов'язання: документальне оформлення. Інформаційний портал LIGA360. 05.07.2021. URL: https://ips.ligazakon.net/document/reader/bz013103 (дата звернення 05.10.2023 р.).

15. Компенсувальні ПДВ-зобов'язання: загальна процедура нарахування. Інформаційний портал LIGA360. 05.07.2021. URL: https://ips.ligazakon.net/document/reader/bz013102 (дата звернення 05.10.2023 р.).

16. Компенсувальні ПДВ-зобов'язання: повернення запасів, списання та знецінення Інформаційний портал LIGA360. 05.07.2021. URL: https://ips.ligazakon.net/document/reader/bz013104 (дата звернення 05.10.2023 р.).

17. Кононенко, В. А., Цупаленко Ж. П. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення // Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія: Економічні науки): науково-практичний журнал. Херсон, 2016. Вип. 16 (1). С. 128–131.

18. Кучеренко Т.Є., Уланчук В.С., Шайко О.Г. Звітність підприємств: підручник. К.: Знання, 2008. 492 с.

19. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. №2 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07 (дата звернення 01. 07. 2023 р.)

20. Методичні рекомендації по вдосконаленню методів оцінки вибуття виробничих запасів в системі прийняття управлінських рішень в сільськогосподарських підприємствах / За ред. В.М. Жука О.В. Лишиленка. 2007. URL https://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-po-vdoskonalennyu-metodiv-ocinki-vibuttya-virobnichih-zapasiv-v-sistemi-priynyattya-upravlinskih-rishen-v-silskogospodarskih-pidpriemstvah.html (дата звернення 12.07. 2023 р.).

21. Михайловина С. О. Методологічні аспекти проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку. Науковий вісник Херсонського

державного університету (Серія: Економічні науки): збірник наукових праць. Херсон, 2014. № 9. С.98–102.

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: Міжнародний документ від 01. 01. 1976 р. База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (дата звернення 12.08. 2023 р.).

23. Нарахування податкових зобов'язань на операції умовного продажу. Офіційний портал ДПС України. URL: https://ck.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-551757.html (дата звернення 10.09.2023 р.).

24. Національне (положення) стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення 06.09.2023 р.).

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999р. № 246 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення 10.03.2023 р.).

26. Новодворська В.В. Організація обліку товарних запасів та їх відображення в обліковій політиці підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки: науковий журнал. 2016. №13. С. 592-594.

27. Оляднічук Н.В. Інформаційні системи в бухгалтерському обліку // Вісник Уманського національного університету садівництва (Серія: Економічні науки): збірник наукових праць. Умань, 2016. Випуск 88(2). С.199–204.

28. Петренко Н.І. Шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки: Матеріали всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Львів, 2018. Вип. 14. С. 112.

29. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11 (дата звернення 11. 09.2023 р.).

30. Податковий кодекс: закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України / ВР України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 10.07.2023 р.).

31. Поддєрьогін А. М. Податок на додану вартість та його вплив на діяльність суб'єктів підприємництва // Фінанси України: фаховий журнал. 2010. № 5. С. 48–57.

32. Поліщук Алевтина. Податковий кредит: правила визнання // Інтерактивна бухгалтерія: електронне видання. 2021. № 15. URL: https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/110582 (дата звернення 11.09.2023 р.).

33. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95 (дата звернення 07.10.2023 р.)

34. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14 (дата звернення 21. 06. 2023 р.)

35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20. 10. 99 р. №246 (зі змінами і доповненнями). База даних Законодавство України. ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення 28.04.2023).

36. Приймачок О.М. Деякі аспекти управління виробничими запасами // Вісник Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (Серія: Економіка: проблеми теорії та практики): збірник наукових праць. Дніпропетровськ, 2016. Вип. 191. С. 856–862.

37. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14 (дата звернення 19. 05. 2023р.).

38. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку податку на додану вартість: наказ Міністерства фінансів України від 01.07.1997 р. № 141. База даних Законодавство України. ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-97#Text (дата звернення 10.06.2023 р.).

39. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України 29.12.2000 р. № 356. База даних Законодавство України. ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text (дата звернення 05.06.2023 р.).

40. Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної: наказ міністерство фінансів України від 31.12.2015 р. № 1307. База даних Законодавство України. ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16#Text (дата звернення 08.06.2023 р.).

41. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: наказ Міністерства фінансів України від 21.06.1996 р. № 193 (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96 (дата звернення 17. 10. 2023 р.).

42. Товченик Н. Компенсуючі зобов'язання з ПДВ. Експертус головбух. URL: https://gb.expertus.com.ua/recommendations/356 (дата звернення 10.10.2023р.).

43. Чумак О.В. Про проблему обліку та контролю запасів промислового підприємства. Логістика: проблеми та рішення: міжнародний науково-практичний журнал. 2007. № 1. С. 78-79.

44. Янчук В.І., Кипоренко О.В. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету: фахове видання. 2012. № 3. Т. 2. С. 250-255. URL: http://vsau.vin.ua/repository/getfile.php/6282.pdf (дата звернення 20.06.2023 р.)

45. Koblyanska I.O. Methodology and organization of accounting and internal control of inventories of the company in the system of asset management. Modern Economics: scientific journal. 2018. № 7. P. 86-91.

46. Svystun Lyudmyla, Kalinichenko Alina. Information And Analytical Support Of Production Stocks Management At The Enterprise For Crisis Prevention .Economics and Region: scientific journal. 2023. № 2 (89). P. 118-123. https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/13170/1/2_89_2023_118-123.pdf (дата звернення 17.07.2023 р.).

ДОДАТКИ

Додаток А

Розрахунок
компенсуючих податкових зобов'язань з ПДВ

Назва підприємства	Номер розрахунку	Дата складання	Група активів
ПРАТ «Олександрійський хлібозавод»	*№ 1*	*05.08.2023 р.*	*Сировина і матеріали*

Найменування:	*борошно І ґатунку*
Причина списання:	*Псування матеріальних цінностей*
Підтвердження списання:	*інвентаризація центрального складу (протокол інвентаризаційної комісії № 4 від 01.08.2023 р.)*
Одиниці виміру:	*кг*
Кількість:	*45*
Облікова ціна:	*9,85 грн. за 1 кг*
Сума, грн.:	*443,25 грн.*
Дата надходження:	*01.04.2023 р.*
Вартість придбання:	*9,64 грн. без ПДВ*
Підтвердження:	*Товарна накладна ТОВ «Млин» № Кв-245 від 01.04.2023 р.*
Оподаткування податком на додану вартість:	*так*
Право на податковий кредит:	*так*
Підтвердження нарахованого податкового кредиту:	*Податкова накладна, виписана ТОВ «Млин» (платник ПДВ, № свідоцтва платника ПДВ 002287401620) №1206*
Реєстрація накладної у ЄРПН:	*так*
База оподаткування:	*45 х 9,64 = 433,80 грн.*
Ставка податку, %:	*20 %*
Сума зобов'язання:	*86,76 грн.*
Кореспондуючі рахунки: дебет	*949*
кредит	*641.1*

Зазначену суму компенсуючого зобов'язання з ПДВ включено до податкової накладної: *№ 1342 від 05.08.2023р.*

Головний бухгалтер _____ Т.В. Кардаш